

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

ЗМІСТ

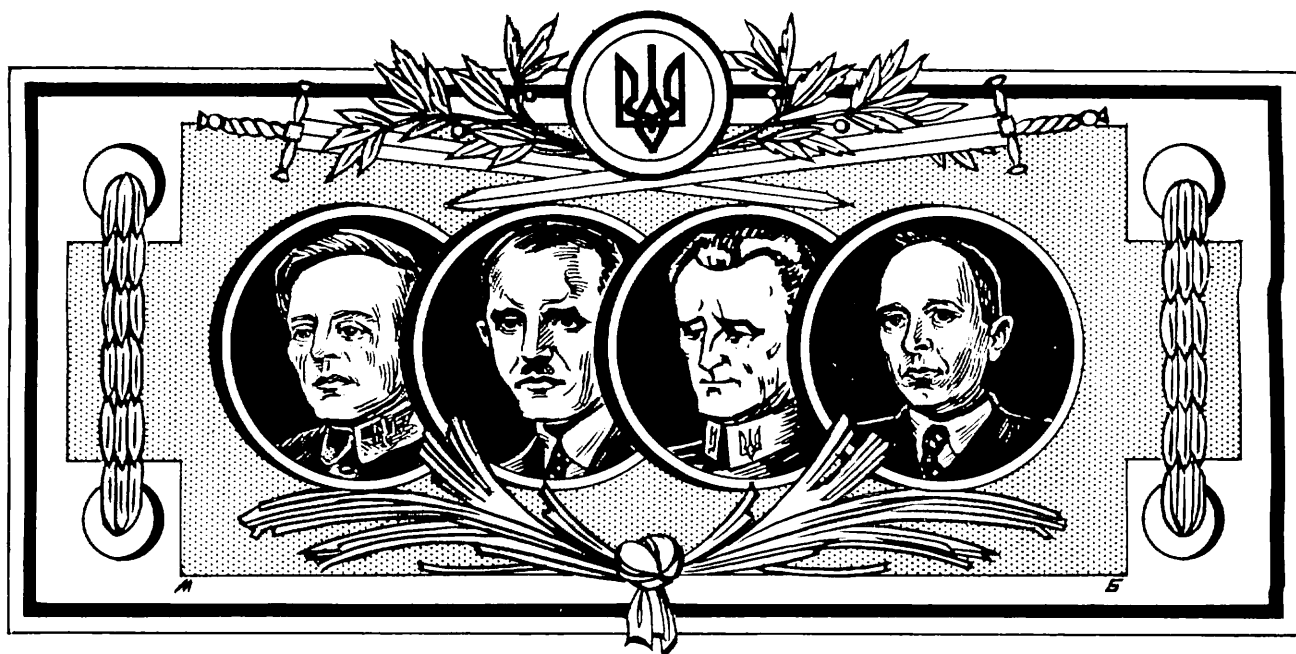
О. Олесь — Я бачу вас...	1
Мгр. Євген Лозинський — Поклін героям	2
Редакційна — Від слів до дії — така вимога часу	3
Євген Ляхович — Опозиція чи боротьба з Москвою?	5
Василь Косаренко-Косаревич — Боротьба чи братання з москалями?	7
І. Базарко — В комуністичній Польщі	9
Борис Гомзин — Думки на часі	10
Д-р Петро Мірчук — Проблема державного будівництва	11
М. Карай-Дубина — За фасадом окоманіловання	13
Степан Галамай — З підсоветської України	16
** — Про рецензії	17
Петро Мірчук — Тінь Роттердаму над Житомиром	18
Д-р Михайло Кушнір — Особисте і загальне в основі держави	21
К. Дубно — В „таборі соціалізму”	22
П. Кізко — Лекція не відбулася	25
** — Camera obscura	28
Проф. д-р В. Орелецький — Чехи про москалів	30
** — Народи працівників культури	31
З життя і діяльності Головної Управи й Відділів	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У Зелені Свята

*До Ваших ми могил,
Підемо повні віри,
З піднесеним голом
З пошаною без міри!*

Вони впали — щоб жив народ!

О. Олесь

*Я багу вас, святі могили,
Без написів, імен, хрестів,
Лише квітки в степах вас вкрили
Під тихий, тихий плаз дощів.*

*Хто в них? Чий тіла гарячі?
Хто назве лицарів, борців?
Хто втраги нації оплаге,
Коли поховано співців?*

*Благословенні будьте нині,
І присно, і во вік віків!
Світить, як зорі, Україні!*

Мгр. Євген Лозинський

ПОКЛІН ГЕРОЯМ

Кожний нарід має великих людей, а коли їх немає між живими, то тоді мертві поведуть націю до перемоги. Кожна нація, що хоче бути великою, глибоко шанує своїх героїв. На культурі героїв виховуються живі і майбутні покоління. Старинні народи почитали героїв, уважали їх за півбогів. Велика країна, ЗДА щороку святочно і торжественно відзначає дні уродин своїх Великих, Юрія Вашингтона і Абрагама Лінкольна. Великі і висококультурні народи розуміють, що ті, які надзвичайно віддано служили Батьківщині і жертвували для неї своє дороге життя, стались власністю нації, без огляду на те, з якого середовища вони походять і в якому вони діяли. Є в тому велика моральна сила і цей неписаний закон зобов'язує також всю українську націю; перед ним маліють всі групові тактичні розбіжності.

В сучасній добі в процесі ще досі незавершених визвольних змагань український нарід видав з себе велике число героїв, знаних і незнамих, яких в ідейному виявленні ідентифікують і символізують чотири авангардні постаті: Симон Петлюра, Євген Коновалець, Роман Шухевич і Степан Бандера.

Чотири постаті і одна ідея: добути волю українському народові, повернути йому божі та людські права на прадідівській землі і здвигнути українську державу. Тому разом в одному часі відзначається їх славу пам'ять. В національно-революційному змаганні української нації за волю і державу Петлюра, Коновалець, Бандера і Шухевич стояли у передових позиціях, вони ідейно-політично формували душу й дію народу, унапрямували бойові

~~~~~  
 "VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four  
 Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.  
 Second class postage paid at General Post Office,  
 New York, N. Y.

Board of the Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,  
 New York 3, N. Y.

акції і з ім'ям кожного з них пов'язані окремі відтинки нашої історії.

Символом національної революції в 1917 р. і наступних наших визвольних змагань був Головний Отаман Симон Петлюра. Винесений на чоло нації, будучи ідейним борцем в ім'я вищої мети зірвав зі своїм партійним (соціалістичним) середовищем і всеціло посвятив себе ідеалові нації і її прагненням. Після невдалих визвольних змагань національну революцію продовжував і нею керував Євген Коновалець у формі бойових акцій УВО і опісля ОУН в Україні з рівночасним розгорненням широких політично-дипломатичних акцій закордоном. В переконанні, що визволення Львова прийде через Київ, Євген Коновалець докладав зусиль до того, щоби поширити революційну акцію на Центральні Землі України, пішов на великий ризик і наложив головою.

Символом безкомпромісного борця за волю і державну незалежність України в останньому тридцятиріччі став Степан Бандера, Провідник Організації Українських Націоналістів. Степан Бандера був ідеаліст і фанатик, політик і революційний стратег великого формату. Україна для нього була понад все. Він посвячував всеціло себе, свою родину і своїх близьких одній ідеї, Суверенній Соборній Українській Державі. Глибока й непохитна віра в українську національну правду і творчі сили українського народу стала основою його політичної програми, що її найкоротше можна б схопити так: у визвольній боротьбі опертя на власні сили, які ніколи не заводять і організування та залучування широких українських мас, які природно бурлять духом спротиву і протесту проти кожного окупанта і гнобителя. Україну з окупантом розсудить кров і залізо. Як ідейний державник, Степан Бандера умів підпорядкувати другорядні цілі основній меті — боротьбі за українську державу.

Під час і в роках по другій світовій війні в історії українських визвольних змагань подивляємо героїчну постать легендарного лицаря — командира Української Повстанської Армії, великого стратега революції і державника, Го-

лови Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради в особі генерала Тараса Чупринки — Романа Шухевича.

Завдяки героїчно-характерним рисам Петлюри, Коновальця, Бандери і Шухевича гартувалися революційні кадри і виростили герої, іменні і безіменні, фанатично віддані ідеї визволення України.

Для ворога не так страшні самі людські маси, як радше одиниці і персоніфіковані ними ідеї, що захоплюють серця і голови мільйонів, родять все нових борців та ведуть їх до одчайдушних і вирішальних боїв з окупантом. Московський окупант свідомий цього і докладає всіх зусиль, щоби знищити прапорні імена, символи боротьби. В 1926 році в Парижі московсько-большевицький агент Шварцбарт скрито вбив пістолевими кулями Симона Петлюру. В 1938 році в Роттердамі большевицький агент Валюх підступно бомбою розірвав тіло Євгена Коновальця. 1950 року Кремль, вивідавши підлим способом місце постою генерала Чупринки, для знищення його в Україні вислав до Білогорщі озброєний до зубів загін військ НКВД, який доконав запланованого злочину. В 1959 році з наказу кремлівського вожака Хрущова московський опричник в рафінований хрущовський спосіб отрутою вбиває Степана Бандеру.

Один і той самий ворог, московський окупант убив фізично вождів української національної революції останніх десятиріч, але не знищив вирощеної Ними ідеї, що окровавлена запалила цілу Україну і її вірних синів та дочок, порозкиданих по всіх континентах, та кличе до остаточного бою з окупантом за волю України і її державу.

Кожного року ми вшановуємо пам'ять наших героїв за їхні криваві, а разом з тим такі величні жертви для Батьківщини. Згадуючи про їх вбивство, ми пригадуємо, що ворог не спокутував свого злочину. Вшановуючи пам'ять наших національних героїв в центрі вільного світу, в ЗДА, ми підкреслюємо, що наші герої боролися і гинули за ті самі ідеали, за які боролися і гинули американські герої, то є за правду, волю і природні права нації. Рівночасно ми маніфестуємо перед вільним світом, що *гастинні* договори з московським імперіалізмом так довго не принесуть миру в світі, аж доки український народ не буде вільний.

РЕДАКЦІЙНА

## ВІД СЛІВ ДО ДІЇ — ТАКА ВИМОГА ЧАСУ

Українські політики, а зокрема представники Визвольного Фронту, спираючись на довголітній досвід боротьби українського народу проти комунізму та російського імперіалізму, не раз вказували на дійсного спрочинника та організатора міжнародного заклоту і дораджували Заходові перейти від оборони до наступу. Не так давно, бо в березневому числі нашого журналу ми вказували на потребу та на реальні можливості спинити розмах Москви, а тим самим спричинитися до заломання політичної й дипломатичної офензиви ССРСР. Сьогоднішня міжнародна ситуація така, що на Кубі мілітарна сила завдяки Москві зростає, Ляос систематично переходить до рук червоних, а в Конго ООН не всилі навести порядок. Така напружена до крайности міжнародна ситуація спонукує знову заохочувати Захід перейти від слів і острого до діла, до рішучих кроків. Не дальше зволікання з правильною децизією, не безконечні переговори, не поступки перед московською пресією й тактикою доконианих фактів, але акція разом із союзниками або й без них зможе врятувати те, що ще залишилося до врятування. Ми не можемо зрозуміти, як може Америка відтягатися від рішення, яке неминуче треба буде зробити, але що пізніше, то більш нещасливо випаде воно для Америки й цілого Заходу. Нам важко зрозуміти цей легалістичний спосіб мислення, який скеровує в такий гарячий час всю увагу відповідальних в Конгресі політиків не на те, як зорганізувати нову й переможну висадку чи то на Кубі, а чи, напр., у Фінляндії, але на всякі переслухання на тему, чи була там вмішана котрась федеральна агенція чи ні, хто мав добрі, а хто погані інформації і т. п. Так наче б то дуже важно було, чи то, напр., відділ ч. 1, чи відділ ч. 6 пожежної охорони рятував від пожару дім і людей у ньому. Насправді важні тут одичні рішення й збірні організована воля рятувати від пожару дім і людей; важне не мітингування, але акція. Здається, що цю підставову правду добре схопив Президент, який сказав своїм слухачам у Чикаго 28 квітня ц. р.

таке: „Нашим найбільшим противником не є росіяни, ним є наше небажання робити те, що мусить бути зроблене... кожна нова подія скріплює моє переконання, що тепер йде про бути або не бути нашій цивілізації...”

Ми були б вдоволені, якби ці слова означали зворот у поставі рішальних чинників, якби на внутрішньому фронті прийшла чистка Стейт Департаменту, Інформаційної Служби та інших відповідальних федеральних агенцій від русофільських елементів, а на закордонному активна, а де треба, то й збройна боротьба проти головного світового заколотника, бо він розуміє тільки сильну поставу і респектує тільки мову зброї.

Америка ще має технічну перевагу над Советським Союзом, ще має бази, які досить тісним кільцем оточують цей „союз” (насправді тюрму народів), далі Америка може висунути визвольну програму самостійності для народів, що їх від сорок років дусить Москва і так може врятувати свою загрожену волю та свободу народів Європи, Азії й Африки.

Америка вже не може дозволити собі на продовження тих помилок, яких допускався Захід в першій світовій війні, коли замість підтримати Україну, як найбільшого противника Москви, дав допомогу власне ворогам України, всяким Денікіним, Брусіловим чи Галлерам, і в другій світовій війні, коли не підтримав боротьби багатотисячної УПА, що створилася як логічне продовження боротьби проти обох наїзників України, яка і в другій світовій війні *Актом 30 Червня* зголосила своє право на самостійність. Невже не міг Захід допомогти українській боротьбі, от хоч би в такій формі, як це пізніше зробили москалі, допомагаючи „добровольцям Північної Кореї”? Тоді не було б потреби гинути американським воякам в далекій Кореї. І далі, якби Захід зважився допомогти мадярському повстанню в 1956 р., то можна було б над Дунаєм та над Чорним морем створити таку базу, що, мабуть, Москва не відважувалася б творити свої бази на Кубі, і, мабуть, не було б потреби американському урядові переживати того спаду престижу закордонном, який після невдалої висадки антикастрових кубинців почав виявлятися і буде продовжувати виявлятися. Переживаємо бурхливі і важливі часи. Рішення, що їх прийме уряд

Америци вже в найближчих днях, будуть історичними. Вони вимагають великої мудрости і не меншої мужности. При тому не вільно забувати на такі засади, як ось та, що свободою торгувати не вільно, що свобода неподільна, що ще не поневолені Москвою народи оглядаються за рішучим та здецидованим лідером, що треба скористатися досвідом України й інших народів Східної Європи, які довгі роки стикалися з московською загрозою для вільного світу, вивчили її внутрішню природу, простудіювали докладно всі елементи сили й слабости імперії і можуть успішніше від т. зв. американських спеців на взір отакого Кеннана повести справжню боротьбу проти смертельної загрози для вільного світу. Бо більшість цих т. зв. спеців від російської проблеми, на жаль, виховалися на необ'єктивних матеріялах російських емігрантів, які не могли писати правдиво й об'єктивно, тільки суб'єктивно і з пієтизмом до свого московського.

Для заокруглення цієї оцінки міжнародної ситуації можна дуже схематично вказати на можливі тенденції розвитку в міжнародніх стосунках. Найправдоподібніше в Ляосі повториться гра з інтернаціональною комісією, складеною з Польщі, Канади та Індії, і її завданням буде зробити Ляос неутральним та таким його і втримати (як добре ми знаємо цю гру з „неутральтетами” з часів наших визвольних змагань!). Мабуть, гарячої війни в Ляосі таки не буде. Заворушення можна передбачати в Кореї, В'єтнамі та в Берліні. Так, як тепер справи стоять в Кубі, то Америка, зважаючи на міжнародні договори й на статут ОН, активно почне акцію на Кубі тільки тоді, коли буде достатня кількість доказів на те, що ситуація загрожує безпеці Америци. Поки це станеться, зовнішня політика Америци розвиватиметься в тому напрямі, щоб дві треті Організації Американських Держав засудили, зірвали дипломатичні зносини з Кубою. Правда, тим часом може бути застосоване економічне ембарго й інші репресії, але ми питаємо: якщо Совети могли зістрілювати американські літаки, то чи не можуть те саме робити американці з „МІГами” над Кубою або недалеко Куби? Як би не розвинулася міжнародна ситуація, нам треба наполегливо працювати й готуватися, щоб події нас не заскочили.

Євген Ляхович

## ОПОЗИЦІЯ — ЧИ БОРОТЬБА З МОСКВОЮ?

„Українці так пристрасно люблять свободу, проте так її надуживають!” — завважував кілька років тому француз Боплян. Ця прикра заввага і до нині не втратила своєї актуальності. Щож робити? Хіба виректися тієї любови до свободи і забути про те, що впродовж років оспівували кобзарі, гльорифікували наші мистці і поети; про що мріяли, боролись і вмирали найкращі сини України?

Вже само припущення такої можливости викликає в душі почуття несмаку, почуття гріху і святотатства. Ні, це не розв'язка для української духовости. Не любов до свободи треба виривати з наших грудей, тільки схильність її надуживати.

Але що таке свобода? Бо ж чи можна надуживати щось, про що не маємо ясного поняття?

Коли орлові не дають літати, жайворонкові співати, зайцеві бігати, а рибі плавати — їм відбирають свободу і їх поневолюють. Але якби хтось поплутав той порядок і заборонив щуці літати, зайцеві плавати, жайворонкові бігати, а орлові співати — вони ні трохи не відчули б тієї заборони, ні трохи не відчули б утрати своєї свободи та не відчули б тих прикрощів, які викликає поневолення.

Що ж є тією *нашою* українською свободою? Що саме, які обставини викликають в нас утрату тієї свободи і разом з тим викликають в нас прикре почуття поневолення? Заборона говорити українською мовою? — Так, але не зовсім так. Хрущов гукав недавно на делегата з України: „Гаваріте па українски, ми панімаєм!” А може заборона української ноші, пісні, танків? Так, але й не зовсім так. Хіба ми не подивлялися танкових ансамблів Мойсєєва й українських пісень, виконаних хором донських козаків?

Що ж тоді є ті первні, ті поняття, що викликають у нас прикре почуття поневолення, як хто їх нам силою відбирає? Цими поняттями є наше сумління, наша честь, наше відчуття благородности; бажання наших батьків шанувати і любити своїх дітей і таке саме почуття в дітей до батьків; наше бажання бути льюальними до іншої людини, помагати їй у біді, а не зраджувати їй; наше бажання робити шляхетні

вчинки в ім'я чогось вищого, універсального, а не в ім'я добра дочасної влади, без огляду на те, що та влада має на увазі. Коли нам забороняють шанувати ближнього, коли дітям забороняють шанувати батьків, а батькам дітей; коли забороняють нам ставати в обороні покривджених, коли забороняють нам виявляти льюальність до тих засад і принципів, що їх ми уважаємо непорушними — то ми відчуваємось поневоленими, позбавленими тієї свободи про яку мріємо, та за яку боремось.

Певно, що ворог пробує здеправувати нашу мову, наші народні звичаї. Але ця деправація міститься не в самій зверхній формі тих звичаїв, тільки в їх сповидно незамітних, що викликають певні почування „додатках”, закарбованих духом української людини, які собою відбивають благородні стремління української людини до Істини. Видушивши з них ці благородні позначки, ворог в цілості залишає нам їх верхню лущину. Зрезигнування з тих благородних позначок — це данина Москві. Хто зложить її, може говорити українською мовою, носити вишивані сорочки, співати українських пісень, танцювати українські танки, навіть ходити до церкви, в якій п'ятираменна зірка зависне над Христом.

Один із московських мислителів, В. Соловйов, з проречистою інтуїцією малює такий образ: Сатана, оволодівши світом, скликає представників усіх країв, усіх політичних напрямків і релігійних переконань, до своєї столиці, де розкриває перед ними плян конструктивної перебудови світу. Він обіцяє всім високий рівень життя, суспільну опіку над людиною від уродження до смерті, обіцяє гуманітарні, виховні і наукові інституції, обіцяє розривки і розваги для всіх, навіть обіцяє будову церковних інституцій і дозвіл молитись, але... молитись до нього самого. І багато представників — говорить далі в своїй проречистій візії Соловйов, — захоплені такими великодушними обіцянками, переочують його останні застереження і кричать сатані „Слава!”. А кількох, що зрозуміли суть застереження, зрозуміли, що в нім криються тенденції звести людину до тваринного стану — сатана на місці вбиває.

Бороться не нищить зверхньої форми нашої національної відродженості, тільки її зміст, її первні, що відбивають той зміст, відбивають благородність української духовості, відбивають її тенденцію плекати в своїм вуж-чїм національнїм колї ті вічні благородні прикмети, що впливають з доконалого джерела, з джерела Бсевшнього.

Хїба заперечить хто, що це не так? Хїба заперечить цю тенденцію української духовості до зв'язку з Творцем, хоч би сповїдно, атїстична українська людина, яка сама відчуває в собі те бажання бути в злуці з чимсь блатодним, вічним, незмінним і сумує, коли хтось відриває її від зв'язку з тим невідомим її блатодним пражжерелом та поштовхує в про-тивний бік? Коли є така українська людина, що не відчуває тих благородних психїчних імпульсів — то вона не належить до українського визвольного руху, навіть коли вона носить усі познаки української національності. Бо сама визвольна боротьба, це ідеалїстичний вияв, який для тих, що боряться, не має якогось утилітарного значення. Коли ж дана людина має ці благородні відрухи і бажанє боротись за високі ідеали — то вона є українською, навіть коли вона затратила свої зверхні національні познаки.

Знаючи собі докладно справу з того, що є основою української духовості, розуміючи добре джерело нашої сили і безсилля, також дуже пера вожожї сили і той його нерв, що його можна паралїзувати, ми знатимемо, на який відтїнок та в який пропорції маємо кидати наші сили. Знаючи, в чому наша сила, ми знатимемо, що треба робити, щоб скріпити ту силу. Знаючи, що ворог найбільше боїться благородних відлуків індивїдуальної людської душі — ми знатимемо, що його власна сила в чїмсь, що є дїаметрально протилежне до благородних відлуків індивїдуальної людської душі.

Занебруючи морально-релїгїйний чинник в наших визвольних змаганнях, ми фактично показуємо, що стоїмо в *опозиції* до Москви, а не в боротьбі, на життє і смерть, з нею. Ми критикували і дали критикуємо та глузуємо з критикували і дали критикуємо та глузуємо з глупоти московських дурисів; проте дїї-сїнєть скомпонтувала нас з реальним фактом зросту московської імперїї в першорядну сві-

тову потугу. Шлаквал, який кормився тільки трупами інших народів, виріс у звіра, що загрожує всьому світові. Ми глузували і дали глузуємо з наукових досгдженнь Москви; проте вона вислала ряд „спутників“ у пробїр. Ми глузуємо з життєвого рівня советських громадян, але не треба виключати, що і на цьому полі нас може зустріти прикре розчарування. Написати щось нетивне про Москву, знайдеться хтось, що це надрукує. Але ж бо цього роду „боротьба“ фактично, не є боротьбою в повнїм слова значеннї, тільки *опозиція*, яка відкриває противники його помилки і тим самим допомагає йому їх виправляти. Ми вже починаємо завважувати квасні нотки в тім глужуванні і разом з тим слїдїні симптоми нашої то заломання.

З цього один вихїд: глянємь реально на світ і перестаньмо бути в опозиції до Москви, а станьмо до боротьби з нею. Скажїм собі отвер-то і мужньо, що Москва виконує сатанїчні пля-ни непогано, але ті пляни все таки є сатанїчного характеру. Їх тенденцією є звести людину до стану худоби, без душі, без індивїдуаль-ної волї, без уподобань, вірвань, думки, чести, сумління. Наша боротьба, хоч ведеться нами на наших територїях, то це боротьба не тільки національного характеру, але й універсально-го, це боротьба за універсальний ідеал, який є дїаметрально протилежний до того ідеалу, що його несе Москва.

Бажання бути людиною, мати своє сумління, свою честь, свою думку, свої уподобання і мати певне, хочби й мале, коло своєї власної суверенної волї притаманне усім народам і всїм расам. І поруч з ним тїє бїльшою або меншою мірою в серці тих самих людей зрєсно бїгїйного вужа, зрєсно бєстїї, яке хоче поздівити благородні відлукви, викликати першим ідеалом і самому запанувати. На місцє Болї Творця, воно хоче поставити свою власну, до-часну волю.

Боротьба з Москвою, це боротьба тих двох універсальних принципів. Коли ми зрозумїємо в чїм мїстїться наша сила чи слабїсть і в чїм-му сила чи слабїсть сатанїчних сил, ми зможемо закїнчити нашу боротьбу переможно і в тїїй боротьбі воночас зреалїзувати наш власний ідеал — відновлення власної держави.

Василь Косаренко-Косаревич

## БОРОТЬБА ЧИ БРАТАННЯ ІЗ МОСКАЛЯМИ?

(Закінчення з попереднього числа.)

Фундаментом, на якому побудовані всі інші тези в доповіді д-ра Прокопа, є повторенням блахманного твердження росіяномітичних до-радників федерального уряду, що вважаються „експертами” в справах Сходу Європи і є, здебільша, московського походження, а саме, що московський нарід в масці „російства” чи „советства”, з одного боку, а московський, російський чи советський уряди, з другого боку, — це два протилежні і протибіжні чинники. Цей „російський” нарід не є відповідальний за до-конані Москвою злочини, а навпаки, як і інші народи советської імперії терпить гніт національного поневолення”. Звітодавець у „Прометею”, п. Галів, записав, що цей „російський нарід терпить не менше від українського народу” і що український нарід не мав ворожих замірів у відношенні до російського народу”. Чим же тоді були дії українських козаків, очолених Виговським і Мазепою, що йшли до бою з москалями? Чи війни і битви українців з москалями велись на площині приязні, а не ворожості? Це лиш політичний масохіст відчуває насолоду, коли його б'ють, тому й не „плекає ворожості” навіть як раб до свого пана і гнобителя...

Що ж до першого твердження про засадничу різницю між московським народом і його урядами та про те, що народ не відповідальний за злочини уряду, то це доказ маломальського знання правдивої історії московського народу і його імперії. Як москалі можуть бути і бувають жорстокими самі із собою, свідчить лектура книжки „Повествование о Россіи” з р. 1843, витяги з якої творять зміст брошури проф. Гадяцького „Джерела московського большевизму”. А чи Достоевські, Данілевські, Тютчеви, Блоки, Белінські і легіон поетів, письменників і мистців належали до „урядів” чи до „російського народу”? Історик Покровській устійнив, що „ми, москалі — а я сам, каже він, — є найбільшим москалем — були найбільшими грабіжниками в усій всесвітній історії”. Він не писав, що тими грабіжниками були тільки уряди з великими князями й царями, наступниками яких стали большевицькі генеральні секре-

тарі. Подруге, цей „невинний і так само, як українці терплячий під гнітом свого уряду московський нарід дотепер ще ні одним своїм уповноваженим, чи неуповноваженим речником не виявив бодай охоти, якщо не згоди на те, щоб зректися чогось награбленого яким-будь з його урядів. Потрете, де є такий уряд із невеликого числа людей, в порівнянні до народу, на якому він спірається, щоб мав такі гігантні сили й був спроможний підбивати десятки інших народів численніших від себе, без свого народу-носія, як пануючого? Почетверте, народ є передумовою не тільки для постановлення держави, але й уряду в державі. А уряди міняються. Ніхто з них не забирає на той світ того, що награвив коштом немосковських народів. Але московський нарід постійно живе й залишається постійним дідичем і посідачем всього того, що було награблене будь-якими злочинами. Вважати його, нарід, невідповідальним за все те — це те саме, що обвинувачувати тільки злодія-грабівника, а не також того, хто користується спільно зі злодієм награбованим добром. Поп'яте, колективізація і націоналізація не вдарила по москалях, бо це було поширення традиційного у москалів стану „общіни” і „міру” на всю імперію, а вдарило тільки по українцях і інших не-москалях із традиційною приватною власністю. Пошесте, московська мова обов'язує в усіх інших національних республіках, але для 8 мільйонів українців в РСФСР і Казахстані немає ні однієї української школи. Посеме, поминаючи вже те, що большевики на самому початку зібрали в областях із московським населенням понад 50% голосів, а в Україні тільки голоси живучих там москалів і жидів з малим відсотком українських комуністів-малоросів, впродовж усіх воєн їхньої імперії, кожна ними виграна битва викликувала радість тільки у москалів, а смуток тільки у не-москалів і навпаки: програна, радість у не-москалів, а смуток у москалів. Напр., навіть Грановській, що зі захопленням викладав і захвалював культуру західньої Європи, признався, що він не зміг би стерпіти поразки Росії в Кримській війні. А



чи ж Сталін не проголосив московський народ „передовим і великим” за те, що тільки він врятував „Росію” від німців, до яких не-москалі переходили цілими дивізіями і бригадами, щоб боротися проти москалів за визволення своїх народів? Чи ж Хрущов не мусів відкликати з Мадярщини українські частини советської армії і замінити їх московськими і спорідненими монгольськими частинами, щоб перемогти мадярських повстанців, що ними були робітники і навіть комуністи, бо українці симпатизували з противниками москалів, які саме гноблять українців, як і другі народи.

Є в д-ра Прокопа одне слушне устійнення, дуже часто повторюване дипломатами й політиками в усьому світі, що політика не може керуватися сантиментами, але актуальними інтересами народу. Це непорушна засада політики москалів, відколи цей нарід уроїв себе „боголюбим” і став „ленінолюбим”. Як би ми так поступали в нашій політиці бодай в часі скрахування російської імперії і після того, від березня 1917 р. починаючи, і не турбувались долею Росії, того московського вікового ворога-окупанта (пригадайте транспарент в залі засідань Центральної Ради в Педагогічному Музею „Хай живе вільна Україна в свободній Росії!”, так ніби щось чи хтось міг би бути свободним у шлунку другого), то Україна була б вільна й доповідач міг би зробити свою пропозицію не в Нью Йорку, на вигнанні, але як український амбасадор у Москві. А так, хоч і проповідує реалістичну політику, насправді ж рекомендує українському народові утопію, як і д-р Т. Лапичак, що теж рекомендує в „Листах до Приятелів”, співпрацю з москалями, мовляв, українці за допомогою братання з москалями досягнуть їхню і свою свободу. Правдоподібність такої утопії підмурована в нього уроєною спільнотою інтересів московського ката і його української жертви, в аналогії до наситного вовка і ягняти. Писав же Всеволод Іванов про своїх „братів” москалів: „москаль москалеві став вовком. А як одна група вовків знищить другого — то не залишаться „ангели”. Де ж ангелові взятися? — залишаться ті ж самі вовки”. Або таким явно неправдивим твердженням, що „Імперіялізм, колоніялізм, месіянїзм, расизм і шовінізм усіх форм шкідливий для життєвих інтересів українського і

російського народів”. Автор такого твердження або немає поняття про постулати московського месіянїзму, або їх свідомо промовчує. Цитуючи бо Н. Бердяєва, він вважає доцільним пропустити початок того самого розділу, в якому цитовані ним речення є тільки закінченням. А попередня частина звучить ось як: (скондензовано): московський нарід не зреалізував своєї месіянїстичної ідеї Третього Риму ані в московському царстві, ані в петербурзькій імперії. Щойно тепер наступив остаточний злам. Месіянїстична ідея московського народу прибрала або апокаліптичну або революційну форму; а тоді сталася дивна подія. На місці Третього Риму постав Третій Інтернаціонал з багатьома властивостями першого. Третій Інтернаціонал є також священною імперією і основою на ортодоксальній вірі.

На іншому місці устійнює він там же, що большевизм є третьою трансформацією ідеї Третього Риму. Першим було московське царство, а другим російська імперія. Згаданий д-ром Прокопом покійний проф. Федотов устійнив те, що доповідач пропустив, бо воно заперечує тезу доповідача, а саме: „Комунізм (хоч супра-національний своєю формою) є продуктом московського історичного процесу... Росія (РСФСР) готова дати комунізм всьому світові — добровільно або насильно — але тільки під умовами, які відповідають її власним національним інтересам... Говорити, що комунізм не має нічого спільного з московським народом, це говорити найбільшу брехню”. А. Салтиков (Две Росії) устійнив: „Так, ми несемо самі всю відповідальність за большевизм: ми його покличали до життя, він народився серед нас; він — докорінне московське явище й до того вельми старовинного родоводу”.

Виринає питання: для кого й для чого стоять „у визвольній боротьбі” українські патріоти й націоналістичні борці, які не раз подають себе за кращих знавців істотности й месіянїстичних постулатів московського народу й його історії, як самі найвидатніші і найправдивіші москалі, як ось ті, що ми їх назвали, не згадуючи багато інших москалів і чужинних обсерваторів московського народу? Невже вони не здають собі з того справи, що тим вони потурають засліпленню наукових і політичних провідників ССА, на шкоду їм і українським

інтересам, а на користь спільного московського ворога? Це ж бо дефетизм у визвольному змаганні українського народу обабіч залізної заслони. Особливо на тлі біжучого змагу за життя і смерть: або буде імперія москалів, або свобода вільного немосковського світу.

Невже таких політиків, які задля власної вигоди воліють плисти з „принятою” тут наукою і політикою щодо москалів російських і советських, не навчили нічого історичні досвіди боротьби „за нашу і вашу свободу” з поляками, москалями й німцями? Скільки ми мали українофілів серед німців в Австрії й Німеччині, а чи вони змогли протиставитися гоніві всього німецького народу і його проводу на Схід і коштом всього українства, не зважаючи навіть на заключений з ними Берестейський мир — як довго зберігалась або наново відроджувалась їх потужність і сила, а в школах обов'язували росіяномітичні „Історії Росії”?

Чим пояснити всі такі, згадані й незгадані, але щораз наявніші прояви зраджування ідеї визвольної боротьби проти самотнього вже і спільного московського ворога України і решти немосковського світу, і то „патентованими” націоналістами? Хіба надмірною услужливістю. Як же бо хтось, хто шукає братання з московським ворогом, бо це відповідає генеральній лінії політики США супроти СРСР, може „ображувати” москалів відмовлюванням такої „дрібничкової” услуги, як ось уживати таку термінологію, що її вони собі бажають? Для них не важливо, що якраз засобом такої „термінологічної дрібнички” ті самі українці, що найбільш голосно горляють про свою відрубність і окремішність від москалів протирічать собі, бо доказують тотожність із москалями, бо за такими назвами як русин, Русь і їх прикметником руський, що є тотожні з українець, Україна, український є зовсім інші змісти, як за назвами: руський і руський як підметна заміна і як прикметник, Московії, і московський, москаль і москальський, Росія, росіянин і російський, СРСР і советський. Понадто й „Россія” була грецьким перекладним відповідником для „Руси” русинів, заки народний новотвір москалів народився. Заради такого самогубного „братання з москалями” під гаслом „єднання з народом у краю” визнається

І. Базарко

## В КОМУНІСТИЧНІЙ ПОЛЬЩІ

Становище Польщі в комуністичному бльоці є дещо інше від того, в якому є другі народи. Про це свідчать: Католицька Церква, преса, та відносно можливий контакт зі західним світом. Останнім часом заіснували там випадки, що їх варто віднотувати. Вони вдаряють по комуністичній доктрині та по системі урядування.

Відносно першої справи — то є удару по комуністичній доктрині, то проф. Адам Шафф, теоретик і герольд марксизму в повоєнній Польщі, виступив публічно в обороні прав одиниці. Його слова: „марксистська філософія мусить якнайскорше приступити до глибоких студій над проблемою долі людини. Ігноруючи сенс життя людини — віддаємо її в руки наших ідеологічних противників. Марксизм вчить нас, що проблема одиниці може бути розв'язана в загальних рямцях комуністичної системи, але не твердить, що тільки в соціальному поступі треба шукати відповіді. Як довго люди родяться і умирають, терплять морально і фізично, вони будуть шукати розв'язки своїх особистих проблем. Соціалістична ідеологія є невідлучно зв'язана з поняттям гуманізму, тому розв'язка індивідуальних проблем лежить в «соціальному гуманізмі»» (Трибуна Люду).

~~~~~  
потомкам зрусифікованих русинами туранських племен, теперішнім москалям, що те своє зрусифікування до сьогодні доказують своєю прикметниковою назвою „русские”, право русифікувати українців, що є потомками русифікаторів московських предків.

Врешті, відношення між московським народом і урядами його імперії не можна порівнювати з відношенням між українським народом і йому накинutoю філією московського уряду. Так само не можна порівнювати політичної тактики урядів незалежних націй-держав із політичною тактикою еміграційних груп. У першому бо випадку шукання союзників у лоні ворожої нації сприяє розвитковим інтересам. Зате у другому випадку, це заломлює хребет визвольного руху. А над тим варто б подумати борцям з визвольного фронту.

Отже, як виходить із вище поданого, то проф. Шафф робить вилім в системі, що є всепануючою в комуністичному світі, де в ім'я збереження доктрини, можна в безконечність експлуатувати одиницю в ім'я російського прислів'я — „життя одиниці — копійка”. Ми є свідками публічного виступу теоретика марксизму, який підважує саму основу марксизму через те, що хоче повернути людині її особистість, — бо доктрина марксизму, як відомо, завжди старалась зробити з людини робота-машину.

Щождо другої справи, то кардинал Вишинський, голова Католицької Церкви в Польщі, в останніх тижнях переходить з позицій толеранції до режиму Гомулки, на позиції бою проти того режиму. В пастирському листі до духовенства і вірних (якого уряд сконфіскував, а який на проповідях священики відчитали), висказав віру в перемогу свободи над неволею, правди над неправдою, Бога над дияволом. Він заявив комуністичному проводові Польщі, що поляки радше зйдуть до катакомб як перші християни, ніж будуть поклонятися комуністичним божкам. Це була відповідь на атаку Гомулки, мовляв, польська церковна ієрархія вдержує контакт з Ватиканом і повинується його наказам. На це кард. Вишинський відповів, що якраз хто інший дістає накази і виконує їх з доручення людей, ворожих польському народові. В своїй найгострішій — як дотепер — протикомуністичній проповіді, виголошеній 30 квітня ц. р. в костелі св. Івана у Варшаві, заявив кардинал, що польське католицьке духовенство мусить бути кожної хвилини готове на жертву крові за свободу віровизнання і польського народу в обличчі щораз сильнішого наступу протихристиянських сил у Польщі.

Останні вибори до сейму Польщі, що відбулися 16 квітня ц. р., мали такий вислід: на 460 послів, — Комуністична партія (ПЗПР) дістала 255 місць, Стронніцтво Людове 117, Стронніцтво Демократичне 39 і безпартійні — 49.

Щодо опінії виборців, то варто згадати два характеристичні випадки. Незалежний кандидат з католицької групи „Знак” Станислав Стомма (знаний з виступів в попередній каденції сейму) вийшов у своїй окрузі в Кракові далеко більшою кількістю голосів, як його про-

Борис Гомзин

ДУМКИ НА ЧАСІ

Цікаво слідкувати, як чіткість і гостропростотність ліній колишніх комуністів поволі переходить у драглисту дебельність. Суворі аскетичність зникає, з'являється дебелина ситість ченців доби занепаду монастирів, як віро-вольних центрів. Колишні різко профільовані ченці обертаються в опасистих, пикатих шинкарів-цілувальників, чи там — гаремних євнухів-обрізанців.

В гострій лінії Ленінових вилиць було щось від Чингізхана; в обличчі Троцького — щось від Агасфера, ба, в бюргерсько-купецькому обличчі Маркса були якісь сліди давньозавітного книжника. А подивіться на жиром налите обличчя й постать Маленкова або горілкою підпливле Хрущова. А маршали-черевані, що мають вигляд „дворецких”, які роз'їлися на холуйських хлібах у сучасних підпанків!

Нема вже комуністичних Катонів чи Саванароль типу Фелікса Дзержинського, що міг роками, на засланні бувши, ні одного слова не сказати, кохався в Шопені, любив дітей і опісля залюбки душив „людшек”, як мух...

Комуністів типу „лінії вірного” практично нема, бо, властиво, ніякої лінії вже нема, а тому густо пішов „молчалін” з його „как прикажет”. яке часто обертається у викривлене аракчєвське: „без честі предан”.

~~~~~
тивник, повоснний залізний прем'єр Й. Циранкєвіч, який знайшовся на останнім місці між вибраними послами в тій же окрузі. Також на Шлеську католицький кандидат між незалежними, Т Мазовецкі одержав на кілька тисяч голосів більше, як член Політбюра — він же міністер закордонних справ А. Рапацкі.

Очевидно, виборча техніка, запозичена в Москві давала виборцям якнайменше свободи в голосуванню.

Вибори дають комун. верхівці з Гомулкою на чолі вільну руку у внутрішніх гостріших потягненнях. Чи прийде до генеральної розправи з Костелом — покаже найближчий час. Якби воно не сталося, варто відзначити тверду поставу Єпископату Польщі проти комуністичного режиму.

Д-р Петро Мірзук

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА

Відновлення самостійної, соборної української держави, це основний, та все таки лише перший етап змагання українських націоналістів за вільне життя і свободний розвиток української нації й української людини, після якого придуть чергові етапи: закріплення української державности й розбудова національного життя в усіх ділянках. Ці три етапи — здобуття, закріплення, розбудова, — сліднують один за одним, але з уваги на чинники, що діють чи діятимуть у кожному з них, вони всі три тісно сплітаються. Коріння другого етапу виростають з першого, а третього з першого і другого. Та хоч боротьба за визволення України й відновлення самостійної, соборної української держави є для нас у сьогоднішню пору основним і найважливішим завданням, то все таки ми не повинні й сьогодні забувати про вирошування тих сил, що потрібні для двох чергових етапів, для закріплення й розбудови української державности.

Основні ж чинники, потрібні для закріплення й розбудови державности, це: а) державницьке думання загалу національної громади, б) фахові кадри будівничих держави і в) ясна програма дії. В цій праці*) хочемо розглянути основніше третій чинник. Але, на вступі найскорше заторкнемо коротко державницьке думання нашого загалу.

1. Державницьке думання

Під словами „державницьке думання” ми розуміємо таке психічно-моральне наставлення, таке сприймання й поставу супроти кожного явища громадського життя, які *сприяють* нормальному ходові й розвиткові життя нації, вложеного в рямці своєї незалежної держави, а не *гальмують* його чи розсаджують. Таке державницьке думання загалу національної спільноти є дуже важливим чинником у житті нації: як для здобуття держави, так і для її закріплення та розбудови. Правда, держава диспонує засобами примусу й може кожного громадянина примусити робити те, що потрібне для правильного функціонування державного життя, але коли державний апарат му-

сити бути наставлений на безупинне змушування громадян поводитись так, а не інакше, то це послаблює силу держави та приводить меншою або більшою мірою до звихнення національного життя. Нормальне функціонування державного життя повинно спиратись на добровільній співпраці всіх громадян, а стосування примусу повинно мати місце тільки у виняткових випадках.

Теоретично — вже само існування нації, отже спільноти людей, що крім ознак окремого народу має свідоме бажання жити своїм окремим державним життям, повинно свідчити про наявність державницького думання всіх членів тієї нації. Та в практиці воно не зовсім так. Життя в гурті дає одиниці користі, але разом з цим і обов'язки, а вроджений людині егоїзм нашіптує їй приймати користі й ухилятися від обов'язків, і тому й для вдержання відповідної рівноваги між прийманням особистих користей з життя в гурті і виконанням обов'язків супроти того гурту людина мусить себе відповідно вишколити. І тільки завдяки відповідному вихованню й вишколові приходить в людини той позем рівноваги, що його ми називаємо державницьким думанням.

Отже для того, щоб мати державницьке думання, потрібно людині відповідного виховання й вишколу.

Відомо, що найкращі осяги в вихованню й вишколі здобувається шляхом консеквентного стосування даних засад у практиці. Але застосування цієї методи в державницькому думанні можливе тільки у своїй власній державі. Бездержавність зводить можливість застосування цієї методи у відношенні до членів даної нації до мінімум. А надто, визвольна боротьба поневоленої нації, що мусить проявлятися як спротив окупаційній державній владі та часте заперечування того, чого вимагає державне життя панівного народу залишають у підсвідомості нахил до антидержавницького думання, і цей момент вимагає ще додаткової уваги. Для прикладу: ворожість супроти поліциста, як представника окупаційної влади, врізується мимоволі в підсвідомість члена поневоленої нації так глибоко, що він відчуває потім ту воро-

*) Підготовляється до друку праця на ту тему.

жість до поліції та у власній державі, коли поліція вже не є носієм гноблення й несправедливості, але він став у власній незалежній державі сторожем права й охороною громадян. Так маєтвся справа і в кожному іншому випадку. І тому кожен національний республіканець повинен бути якоюсь мірою в наставленні людини підсвідомий нахил до антидержавницького думання, а це вимагає додаткової уваги при вивченні державницького думання в данних людях. Бо доволі стосований спротив державній владі окупанта може стати підсвідомим навіком і виявиться опісля в нахилі до спротиву владі у власній державі. І наскільки в першому випадку — спротив окупаційній владі був героїзмом, то в другому випадку — спротив власній владі, це вже вияв антидержавницького думання і руйніцтво власної державности. Українська нація живе вже довгий час бездержавним життям і весь той час веде вільнолюбороботу шляхом безупинного активного або пасивного спротиву чужій окупаційній владі, а тому згадані відомі наслідки такого стану мусіли якоюсь мірою відбитися на поставі української людини. Фрагмент державного будівництва в 1941 р. дав нам нагоду переконатися, що ті відомі наслідки бездержавного життя є серед українського загалу безмежно менші, як можна було припускати, та все таки легковажати їх не вільно.

Коротко сказавши, ми мусимо вже сьогодні звернути пильну увагу на державницьке думання української людини, доповнюючи хвилюванням її бездержавністю та усуваючи додаткові відомі наслідки доволі важливого спротиву чужій владі.

Чи можливе це при відсутності власної держави? Можливе, хоч багато важче, ніж у власній державі. Але й багато легше, ніж під окупацією, головною тут, поза засягом владі окупанта нашої батьківщини, бо тут ми маємо можливість своїм діями творити різні власні громадські організації, з яких кожна є одною з клітин власної держави, в якій послужити промовцями прийнятим постановам, успішні зорганізовані зусилля нагадують клімат, що панує в державі та створює й живиться державницькою поставою членів.

Здавалося б, що недоліки в державницькому думанню виявляє здебільшого наше просто-

люддя, над державницьким вихованням якого й треба б сконцентрувати свою увагу, та еміраційна діяльність повчає, що такий погляд є неправильний. Дошкільні хвилювання в державницькому думанню виявляють передусім людин освічені. А вже автором гомеопатичної засади є така Україна, як в хочу, або ніяка", проголошеної в переломових хвилинах 1919 р., був саме один із лідерів українських соціалістів. І повторюють ту засаду свого відношення до української державности по сьогоднішній день не якісь представники нашого простолюддя, але — "патріоти партії", люди з середньою, а то й високою освітою. Завдяки опублікуванню одних із українських соціалістичних лідерів, людина з високою освітою у газеті: "На чужині": "Для мене Німеччина або Франція з соціалістичним урядом є батьківщиною, а чужиною є Україна, якшо в ній буде при владі не соціалістичний уряд", зовсім певно ніхто з українського простолюддя не зложив. І це грубка освічених людей, а не "простих" з партейних мотивів поставилася вороже до відновлення української держави в 1941 р. і до зборів нової боротьби української Повстанської Армії проти брудного й червоного окупанта тоді, коли звичайні, т. зв. сірі українці спонтанно поставились позитивно до акту відновлення української держави й вислали своїх найкращих синів і дочок в ряди УПА, зовсім відкинувши партійні симпатії й антипатії. А вже це не хтось з простолюддя, але визначна людина, лідер одного середовища завдяки, що коли складли управу суспільно-громадської центри української еміраційної громади не буде таким, як він вимагає, то він буде ту центрою руйнування. Такі явища недержавницького думання ми наврядом не для того, щоб обезцінювати українську інтелігенцію, тільки для того, щоб звернути увагу на реальну дійсність і показати те, що треба направити.

Коротко: послідовне виховання державницького думання в усіх майбутніх співбудівничих української державности є дуже важливим завданням. Завдання, зв'язані з закріпленням та розбудовою української державности вимагають державницького думання, а від тих, що думаютть колись повернутись в Україну зокрема, бо до їхньої постави й поведінки будуть придивлятися земляки дуже пильно.

М. Карай-Дубина

ЗА ФАСАДОМ ОКОЗАМИЛЕННЯ

Однак цілковитий провал с/господарства, величезний брак резервів продуктів споживання на випадок війни, яка обов'язково викличе в СРСР небезпечні для Москви внутрішні політичні ускладнення, примусили ЦК КПСС поставити на порядок денний справу гострої боротьби з окомиллюванням. До січневого пленуму московська пропаганда дзеленькала літаврами, що в СРСР — „тішь і гладь — соціалістическая благодать”, а зокрема в советських збройних силах. Але після січневого пленуму окомиллювання показало свої роги і в сов. армії. 1. 3. ц. р. „Красная звезда” в передовиці, написаній військовим відділом ЦК партії „Бути завжди чесним і правдивим”, писала таке: „На січневому пленумі були гостро і відверто критиковані ті керівники і працівники, які заспокоїлися досягненими успіхами, а для того, щоб замаскувати власну бездіяльність, йдуть шляхом окомиллювання і обдурювання партії та держави... Це цілковито стосується до армійських і флотських парторганізацій, до всіх наших військових кадрів... Завдання всіх командирів, начальників і політорганів, партійних і комсомольських організацій полягає на тому, щоб стало і невідхильно виховувати советських вояків в дусі самовідданого виконання своїх обов'язків, вимог присяги і статутів, які зобов'язують кожного військовика бути чесним і правдивим. Це тим більше потрібне, що в армії існують військовики не тільки серед пересічного, але й серед офіцерського складу, які досить часто прикрашають дійсний стан справ, дивляться через пальці на факти спрощування вишколу, послабили стан бойового поготівля підрозділів та частин, окомиллюють дійсний стан ідейного виховання і дисципліни, підтримують кругову поруку та не ведуть боротьби з різними негативними явищами серед пересічного й офіцерського складу армії...” 25. 2. ц. р. головне політичне управління довело до загального відома такий факт. В еньській частині стався надзвичайний випадок: три сержанти, добре підпивши, вчинили в касарні бешкет, урухомивши в дію власні кулаки. Поки сержанти сиділи в арешті, командир сотні Єфімов порушив клопотання перед політзверхни-

ком майором Рижковим, щоб справу сержантів приховати від високого начальства. Виявляється, що різними комбінаціями окомиллювання сотня Єфімова рахувалася відмінною і зразково дисциплінованою, а згадані три сержанти — ударниками бойового майстерства. За відмінність і зразковість військового вишколу сотні капітан Єфімов був підвищений в ранзі і призначений заступником командира батальйону. Він чекав лише часу, коли розпочне практично працювати на новій посаді. І раптом... такий випадок! Політначальник майор Рижков також чекав підвищення ранги, бо він сприяв Єфімову, щоб сотню політвідділ зарахував до числа відмінних підрозділів.

На спільній нараді Рижков сказав Єфімову: „Бешкету ми не приховаємо. Але інша справа, як його офіційно насвітлити? Потрібно буде довести найголовніше — чи п'яні сержанти побили когось в касарні?” Рижков розпрацював навіть спеціальний плян, як приховати надзвичайний випадок, згідно з яким начальник клубу Зозуля „обробляв” свідків, секретар комсомольської організації Благов відповідно наставляв на гауптвахті заарештованих сержантів, капітан Єфімов „виховував” потерпілих під час бійки, а майор Рижков здійснював генеральне політичне керівництво, щоб справа не вилізла на денне світло. В політзвіті до політвідділу Рижков написав, що бешкетники відповідно покарані, але передані на виховання військовій громадськості. Шляхом різних окомиллювань справа трьох сержантів була задушкована. 28. 1. ц. р. газета „Красная звезда” вмістила довжелезну статтю, в якій рожевими фарбами, радісно і бадьоро переконувала читачів, що советські збройні сили — непереможні, тверді, непохитні, високодисципліновані, ідейно виховані і т. ін., а під кінець статті тон бадьорости заступив тон скиглення і розпачу. „В деяких частях і на кораблях, — писалося в статті, — квітнуть такі негативні явища, як, напр., самовільне залишення вояками і офіцерами касарень та кораблів, пиятика, кругова порука, гнилі традиції „річників” (довголітніх військовослужбовців), неповага до жінок, ігнорування службових обов'язків, байдужість до

військової служби, занедбання марксистсько-ленінської ідейно-виховної праці й інше. Для членів партбюро не буває секретом, що деякі комуністи і комсомольці злісно порушують дисципліну, пиячуть, не виконують наказів зверхників... Факти свідчать і про те, що деякі зверхники й начальники створюють фальшивий образ дійсного стану справ, затушковують недоліки, замилують очі військової громадськості та надрядним штабам і політуправлінням.

Можна навести сотні фактів за советською пресою, які свідчать, що в середовищі советських збройних сил відбуваються такі загрозливі для московських імперіялістів процеси, що цілковито заперечують большевицьку пропагандивну барабанщину про монолітність армії, її щільну згуртованість навколо партії, безмежну відданість побудові комунізму, високу ідейну свідомість та інше базікання політнаглядачів над армією.

Готуючись до війни, Москва навмисне намагається прищепити кожному воякові й офіцерові фальшиву непереможність армії, надуману гордість з того, що вояк сов. армії є „син великого советського народу”, який за перемогу комунізму жертвенно віддасть своє життя, а під час наступних боїв наслідуватиме славі традиції сов. армії в другій світовій війні. Це, так би мовити, в площині духовій. А в площині практичній, для того, щоб забезпечитись від невідхильних політичних ускладнень на випадок війни, щоб вояки й офіцери неросійських національностей не повернули зброї проти московських імперіялістів і „старшобратерської нації”, Москва під виглядом здійснення „мирного курсу” чистить армію від неблагонадійного елемента, і в першу чергу від неблагонадійного офіцерства. Реорганізація армії, перебудова військової партійної сітки, скорочення чисельности збройних сил, звільнення до запасу офіцерства, посилення прийому офіцерів до партії, а поряд з тим й виключення з партії „аморальних” для компартії комуністів і звільнення їх з армії вказують на те, що Москва намагається підпорядкувати армію партії, створити з неї згуртований багатомільйоновий загін комуністів, який битиметься до останньої краплини крові за московських імперіялістів, за компартію і загарбання нею ці-

лого світу. Нині московська компартія нараховує понад 9 мільйонів членів, або на 24 підсоветські людини припадає один комуністичний зверхник. Маршали, генерали і полковники сов. армії — як один належать до членів партії, а з 200 тисяч підлеглого їм офіцерства, приблизно 180 тис. мають у кишені партійні квитки. Таким чином сьогодні кістяк армії складається з партійців, а решта — з комсомольців. До армії також в першу чергу покликається ідеологічно перевірений комсомольський молодняк, комуністичні ударники і члени бригад комуністичної праці. Але молодь була, є і завжди буде молоддю. Суворість військового життя зроджує в її духовості психологічне невдоволення, моральне захитання, критичну оцінку партійного тлумачення, власні погляди на життя в СРСР і соціальні явища в соціалістичному суспільстві. 7 січня ц. р. „Красная звезда” писала, що комсомольці в армії не цікавляться порушниками військових приписів, не опановують сучасною бойовою технікою, часто сперечаються з командирами, не погоджуються з їхніми наказами, критикують офіцерів, а вояцьку дружбу розуміють не так, як навчає партія. „Посварилися між собою два комсомольці, — пише газета, — справа дійшла до того, що ледве в дію кулаки не урухомили. Поряд з ними стояв інший вояк, що був присутнім протягом цілої сварки. На вимогу офіцера, обуреного байдужим ставленням до сварки, назвати своє прізвище і сказати чи він комсомолец, вояк назвався Петровим і не комсомольцем. Але потім виявилось, що він і не Петров, а Іванов і не тільки не некомсомолец, але й навпаки, секретар комсомольської організації. На засіданні комсомольського бюро військової частини свою поведінку під час сварки пояснив тим, що він в першу чергу є людиною, приятель обох вояків, а тому й не бажав втручатися в сварку. 4 березня ц. р. газета вмістила такий далекойдучий і надзвичайно характерний факт. „Дія відбувається в кабінеті советського підполковника, ветерана другої світової війни, заслуженого орденоносця. Перед підполковником стоїть молодий офіцер-комсомолец, який декілька місяців тому закінчив офіцерську школу. Підполковник згадує власну військову молодість, оповідає про тяжкі пережиття за час багаторічної

служби в армії, наводить приклади з другої світової війни. Але все це майже не зворушує молодого лейтенанта. Нарешті офіцер говорить підполковникові: „Чому ви накидаєте нам власні переконання? Чому ви думаєте, що як ми молоді, то ми не маємо права мати власних поглядів і переконань? Ви міркуєте старими категоріями, а час нині зовсім інший... Навколо супутники, ракети, електроніка, а наші старі офіцерські кадри торохтять нам про важливість внутрішнього розпорядку та про свій фронтний досвід...”

Далі в статті наводяться такі характерні випадки, що найліпше насвітлюють наставлення молодих офіцерів до московської пропаганди, партії й уряду. „Кому потрібний тепер фронтний досвід? Все це давно застаріло і щодня можна прочитати в кожній газеті. Ми живемо в часи атомів. Війна — це гудзики, ракети, термоядерні бомби, електроніка. Старе потрібно здати до архіву”, — такі настрої нуртують тепер серед молодого офіцерства. Під час перевірки знань ефрейторів, виявилось, що вони не знають звичайних мінометів. На заввагу офіцера, що потрібно добре опанувати цю нескладну зброю, ефрейтори запитали: „А для чого її опановувати?” — „Як для чого? Щоб впевнено громити ворога”, — відповів офіцер. — „Ха-ха-ха! — іронічно засміялися ефрейтори. Оцією „машинкою” бити ворога! Та з нею на порядне полювання соромно тепер іти, не говорячи вже про фронт!”

В тому ж числі „Красная звезда” пише ще відвертіше: „Як не сильна в армії ідейно-виховна робота, як не бережемо ми людей від проникання в армію чужих нам пересудів і ворожої ідеології, все ж таки часом можна побачити, як той або інший молодий офіцер наслідуює гірші зразки західної „культури”. Цим сказано дуже багато!

Такий сьогодні внутрішній стан „непереможних” советських збройних сил, які ніби „щільно згуртовані навколо компартії, ідейно непохитні і безмежно віддані справі захисту побудови комунізму в СРСР” (з промови Маліновського 22. 2. ц. р.).

Очевидно, в цій статті не насвітлено повністю внутрішнього політичного, ідеологічного, національного і бойового стану советських збройних сил. Він далеко не такий рожевий,

як намагається змалювати його оковамилюванням і брехнею московсько-большевицька пропаганда. Певно, що за час „мирного існування” ЦК КПСС може створити армію професіоналів — комуністів, які будуть віддано битись за перемогу московського імперіялізму, але війна є війною. Крім ракет, бомб, набоїв, танків і мілітарного вивінування, армія під час війни потребуватиме в першу чергу живої сили — вояцької маси. Лише за рахунок компартії армія під час війни не поповниш, потрібно буде обов'язково покликати й мільйоновий контингент пересічного населення, бо ж членами компартії потрібно буде Москві забезпечувати як власні мілітарно-економічні резерви, так і глибоке запілля.

Немає ніякого сумніву, що поневолені в СРСР неросійські народи, покликані до армії, повернуть зброю проти власних поневолювачів, що ствердила й практика існування та збройної боротьби Української Повстанської Армії (УПА). До другої світової війни Москва вперто переконувала і залякувала поневолені в СРСР неросійські народи, що в нутрі СРСР збройна боротьба проти большевизму і советської влади неможлива, бо вона згори засуджена на жахливу поразку. Але УПА заперечила оковамилювання московської пропаганди. Бої УПА довели не тільки те, що революційно-визвольна збройна боротьба можлива, але й на практиці доказано слабкість московської мілітарної потуги (потрійний пакт Москви проти УПА) перед внутрішніми революційно-визвольними силами. Через це й відбувається тепер на Україні фізичне винищення українських революціонерів-націоналістів та фільтрація українського народу.

З ШЕВЧЕНКОВИХ ЛИСТІВ

„Чим вони захопились, забувши своє рідне, не знаю. Мені здається, коли б Батьківщина моя була найбільшійою, найнезнагнішою на землі — і тоді б вона мені здавалася кращою від Швейцарії і всієї Італії. Ті, хто багив хоз раз нашу Україну, говорять, що бажали б жити і вмерти на її гудових полях. Що ж нам сказати, їй дітям? Треба любити і пишатися своєю найпрекраснішою Матір'ю”.

Степан Галамай

З ПІДСОВЕТЬСЬКОЇ УКРАЇНИ

До чого може дописатися „московська грязь”, то здорово-думаючій людині важко й придумати. Ось, напр., Д. Острянин в „Комуністі України” ч. 2 в статті п. з. „Великий український мислитель і революційний демократ” каже про Шевченка дослівно так: „Співець приязні між народами, Шевченко був невблаганним ворогом українського буржуазного націоналізму”. В цій статті найбільше перепадає нашим еміграційним шевченкознавцям. „Американсько-германські фальшивники творів Шевченка та їхні вислужники, українські буржуазні націоналісти пробують довести, що великий український поет був націоналістом, який засуджував й картав Хмельницького за союз України з Росією. Є це огидна брехня, бо Шевченко одержимий чемпіон дружби обох народів...”

Вислужник партійної московської лінії стає навшпиньки, щоб навіть те знане місце про Вашингтона з його праведним законом перекрити на своє хоч це йому і не вдається.

Максим Рильський хоч прирівнює Шевченка до Пушкіна, Міцкевича, Беранже й Петефі, то спішить по-холуйськи пов'язати „зрілого Шевченка” з Чернишевським та Добролюбовом, між якими заіснувала „продуктивна взаємна” виміна ідей.

В тім же „Комуністі України” за лютий 1961 року в іншій статті з приводу сторіччя з дня смерті Шевченка подано справедливо, що „визволення з неволі вможливило геніяльному Шевченкові розпростерти крила його генія... Це, що він зумів створити на протязі не цілих 7 років побуту в Академії Мистецтв (1838-1845) вражає нас надзвичайним багатством і артистичною перфекцією...”

І тут же не забувся автор підкреслити, що Шевченко познайомився з творами Гомера, Шіллера, Вальтера Скота, Пушкіна, Грібоедова, Лермонтова, Гоголя, Белінського, Герцена, Крилова та Кольцова. „Він глибоко вчитувався в літературу свого народу — в твори Сквороди, Котляревського, Основяненка, Гребінки, а також в історію Греції і України. Брав курси зоології, фізики, опанував французьку мову та відвідував театри”.

„Літературна газета” в статті „Шевченко і вони” устами знаного вже Л. Новиченка лає з приводу Шевченка конгресмена Флоода з Пенсильвенії. „Він є ворог совєтів; він говорив в палаті репрезентантів в дні 23 січня 1961 про великого національного поета України — Тараса Григоровича Шевченка”. Було це у зв'язку із відзначенням 22 січня в Конгресі Америки. „Ми можемо загарантувати, — пускається на карколомну брехню Новиченко — що 999.999 українців із кожного мільона нічогісінько про це (22 січня) не знають”. А Флоод твердив, що під Грушевським та Петлюрою українці жили свobodно. І далі він закидував Совєтам їхній колоніялізм. І цього слова правди так страшенно лякається вислужник Москви, Новиченко. Він пробує іронізувати з тези конгресмена Флоода про те, що власне Шевченко був європейським борцем за свободу в західному розумінні та що Шевченко символізував духове єднання України з нами — і тут Новиченко вставляє до цитати із промови конгресмена таке пояснення: „з нами”, тобто з продажним американським капіталізмом”. І так далі в такому ж стилі. Як видно промова конгресмена з Пенсильвенії заболіла „Літературну Газету” та її хлібодавців в Москві і через те вони бісяться. У зв'язку з цим варто підкреслити, що добре зробила Головна Управа ООЧСУ, що вислала свою підтримку цьому конгресменові Флоодові.

*Література — важлива ділянка
ідеологічної роботи*

Як на Заході цілком незрозуміло лякаються або обминають ідеологічні питання, так у совєтах саме ті ідеологічні потреби наголошують. „Глядячи на совєтські студії літератури як на важливе поле ідеологічної роботи, комуністична партія завжди присвячувала багато уваги цим питанням. Одною з ознак цього є постання журналу „Совєтські студії літератури”... („Комуніст України”, ч. 2 ст. 89—94).

Основна секція журналу „теорія й історія літератури” опублікувала тузін серйозних статей про давню, клясичну й модерну українську

літературу, в яких визначено ролі і місце численних авторів в літературному процесі, зв'язки української літератури з іншими літературами (і знов та дружба — примітка Редакції), та викрито ворожі концепції і ревізіоністичні атаки на соціалістичні методи реалізму...” На думку авторів статті К. Онищенко і М. Юрчука, статті й огляди вміщені в журналі мають „велику політичну, наукову та практичну вартість”. „Опублікований матеріал показує з одної сторони протинародні намагання буржуазних націоналістів відділити український літературний процес від російського літературного процесу (чи треба щось відділювати, коли воно вродилося відділене, окремо? — прим. Редакції), а з другої сторони, показав ненауковий, спрощений розшук за „впливами” та „запозиченнями”, що за правильною аналізою академіка Білецького позбавило б українську літературу її індивідуальності та повернуло б її в „провінційний варіант” без незалежного значення”. Це були б, так би мовити, позитиви, із советського „штандпункту”. Але далі йде дух „чистки” прогрівів. „Побіч плодотворчих думок, автор (С. Шаховський), забувши про тезу Леніна про існування двох культурних напрямків в кожній національній культурі при капіталізмі, в дійсності пропонує відпустити місце в історії літератури письменникам без огляду на соціально-політичну та мистецьку важність їхніх творів...”

Зате хвалять казенні підганячі статтю І. Баса за „вдале викриття фальсифікаторів спадщини І. Франка”. Тут знов громи падають на закордонних націоналістів, що їх думки печуть сіллю в оці урядових писак у „вільній, сучасній Україні”.

Всіх випадків проти націоналістів не можна і недоцільно перелічувати. Ось ці вже досі наведені зразки показують безсилу лють й острах, щоб закривана Кремлем правда не вийшла на верх. А вона таки виходить.

Про сільське господарство

„Радянська Україна” пише статтю: „Знов... заважала погода”, в якій подає, що колективні фарми монастирського району не виконали своїх сільсько-господарських зобов'язань. Кукуруди так і не пообтинали...

В колгоспі імені Карла Маркса дисципліна низька, розкрадається публічне майно. В деяких кооперативах, які виникли з об'єднання багатьох кооперативів в одно, розносяться голоси про те, що треба б їх назад розділити. Тут мішають кар'єровичі... Партія не завжди береться за цензуру таких кар'єровичів...”

Словом, в сільському господарстві недотягнення за недотягненнями а то навіть найздібніші підганячі не здібні вже „викачувати” рештки із ожебрачених селян. А на Заході тимчасом економісти говорять про велетенські стрибки советської „плянкової господарки”. Стрибки то є, але куди?... „Мінеральні добрива на залізничних станціях не розладовуються або мокнуть на дощі” — бідькаються псевдо-економісти, дописувачі до різних чисел тої ж „Радянської України” і інших журналів... Тяжко не думати про тихий спротив населення тотальному „намордникові” Москви.

ПРО РЕЦЕНЗІЇ

Здається немає українського журналу, який не мав би одної або й більше рецензій. За писання рецензій беруться у нас численні автори. Дехто з тих, що пишуть рецензії чи оцінки, робить це тому, що його попросили про це, а ще дехто тому, бо його щось там заболіло, а ще інші пишуть оцінки, бо хочать звернути увагу читацької публіки на таку нову появу, що варто з нею, на їхню думку, ознайомитись ширшому загалові. Так то вдержується контакт із новими появами на книжковому ринку. Часом буває, що рецензія, наприклад, на якусь історичну розвідку нічого змістовного, суттєвого не каже, хіба що вчислює розділи один за одним, так, ніби читач сам не міг би відчитати наголовків розділів.

Між тим рецензування, це поважна праця. Тут не є в пляні над вимогами до рецензента спинятися. Деякою допомогою буде зачитування Борчерса, який так характеризує рецензію (чи огляд): добру рецензію приготує експерт в даній галузі знання; вона охоплює істотні, але специфіковані інформації; вона оцінює автора з його книжкою; класифікує і підсумовує; ставить її у відповідне місце по відношенні до інших подібних тематично творів і нарешті подає акуратне, вірогідне, критичне обслідування твору в прийнятому стилі.

МОВА ФАКТІВ

Петро Мірзук

ТІНЬ РОТТЕРДАМУ НАД ЖИТОМИРОМ

Змагання різних ідеологій та політичних концепцій таке давнє як саме організоване життя людських спільнот. Тільки ж у культурних народів навіть найзавзятіша боротьба регулюється певними законами громадської моралі.

Творці московського більшовизму внесли в цю ділянку новий засіб — свідому брехню. Ленін навчав, коли сто разів повторювати свідому брехню як правду, то не тільки той, хто не знає правди, але й той, хто свідомий брехні, почне вікати вірити, що це таки правда.

Цей винахід подобався і деяким українським політичним діячам, в тому випадку нашим політичним противникам, і вони почали й собі ним користуватися та вперто вмовляти в громадянство, що брехня, яку вони подають за безсипну правду, є таки правдою. І ця свідомо неправда стала їм за головний засіб політичної боротьби з середовищем революційної ОУН, скерована не так на те, щоб речевими доказами й аргументами перемогти противника, як радше на сентимент свого читача, який обурений так званим „братовбивством“, прокляне тих, що нібито цього вчинку допустилися, а їм самим виявить довір'я і симпатії. А на ці симпатії вони найбільше й рахують і щоб їх здобути, вони не гребують такими засобами як свідомо брехня.

Ми відкидаємо цей засіб боротьби і ми б зовсім не реагували на їхні інсинуації, якби не те, що необізнаність молодого покоління з подробицями нашого недавнього минулого може в них викликати фальшиві поняття про революційно-визвольний рух українського народу за останніх кількадесять років. Тому ми й вирішили реагувати на сторінках нашого журналу на всякі того роду брехні й інсинуації мовою фактів, щоб кожна українська людина знала правду, а не брехню. Першою з статей того роду друкуємо вище названу статтю П. Мірзука, який з цими справами добре об'ясований.

Р е д а к ц і я

Тасмнича й трагічна для української справи смерть двох членів Проводу ОУН полк. А. Мельника — Омеляна Сеника й інж. Миколи Сціборського — в Житомирі, в серпні 1941 року, отже повних двадцять років тому, не перестає й сьогодні сходити із сторінок пропагандивної літератури цього середовища як основний аргумент організації обвинувачення ОУН під проводом Степана Бандери у так званому „братовбивстві“. Люди з того середовища не думають, що революційна ОУН мала б

відвагу признатися до того, що мала відвагу зробити, як признається до вироку смерті на тих, кого засудив революційний трибунал за зрадництво. Та вони це знають дуже добре, тільки ж їм дуже подобався засіб брехні як можливість поборювання своїх політичних противників.

Яка ж є мова фактів щодо цієї справи?

Дуже важливим причинком до розв'язки Житомирської загадки, були документи організації полк. Мельника, в справі Роттердаму опубліковані проф. Онацьким два роки тому на сторінках „Свободи“. Ті документи помагають знайти нитку, що зв'язує обидві справи — Роттердам і Житомир. Тією ниткою є контроверсійна особа Полуведька, який мав якесь нев'ясне відношення до роттердамської справи і який подає проф. Онацький, по роттердамській трагедії безслідно зник, аж в перших днях німецько-більшевицької війни знову явився у Львові. І хоч він не скривав, що останні три роки він провів під більшовиками, головно на ЗУЗ після окупації цих земель більшовиками, то все таки він здобув знову довір'я ПУН і дістав під свою опіку інж. Сціборського та О. Сеника, щоб разом з ними виїхати на східні землі. Він, Полуведько, і був при загадковій смерті Сціборського й Сеника в Житомирі.

Зараз по смерті Сціборського й Сеника їх політичні однодумці вказали на революційну ОУН під проводом Ст. Бандери (який, до речі, сидів уже кілька тижнів у німецькій тюрмі) як на виконавців убивства. Це вказання здогадних винуватців мало негайний вислід у двох напрямках: на українському відтинку пущено в рух пристрасну пропаганду про „братовбивство“, а німецька окупаційна влада поспішно використала цю нагоду для того, щоб „на початок“ без суду розстріляти кількасот членів революційної ОУН, що, як члени „Похідної Групи“, попалися тоді в руки німецької поліції, а там повести дальші репресії.

Але при тому прийшло до зудару компетенцій між гестапом і командою німецької армії,

у висліді чого німці постановили перевести в цій справі правильне поліційне слідство та суд. В наслідок того заарештовано провідника „Північної Похідної Групи” Миколу Климишина, бо саме членам цієї групи закидували зорганізування й виконання вбивства Сеника, проведено поліційне слідство і поставлено його перед німецький суд. Розправа відбулася у Львові перед судом, зложеним із трьох старшин СС під головуванням штурмфюрера Круцка. І німецький суд, на підставі переведеного німецькою поліцією слідства звільнив Миколу Климишина від вини й кари, бо виявилось, що саме в тому часі М. Климишин був у відвідинах у своїх батьків в Долинщині, 300 кілометрів від Житомира, під час тих відвідин був придержаний німецькою поліцією і в день атентату на Сеника й Сціборського перебував під арештом.

Але поліційне слідство, про вислід якого була мова на розправі проти Климишина, виявило іншу дуже важливу обставину: виказка того, хто застрілив Сеника й Сціборського і сам був застрілений німецькою поліцією на місці атентату, безпосередно по атентаті, була виставлена на прізвище „Козій із Чесанова” станицею „Української Допомогової Акції” в Білій Церкві на видумане прізвище. „Українська Допомогова Акція” була зорганізована членами організації полк. Мельника, і ніякого доступу до неї члени ОУН під проводом Ст. Бандери не мали. А знімка атентатника, показувана німецькою поліцією різним людям з Чесанівщини, в тому числі й прихильникам та членам організації полк. Мельника, виявила, що та людина з Чесанівщини не походила і хоч у Чесанівщині була родина з прізвищем Козій, убивник Сеника й Сціборського з тією родиною нічого спільного не мав. Навпаки, самі німці признавали, що риси обличчя атентатника вказували на сильні впливи монгольської раси.

Після смерти Сеника й Сціборського, Провід революційної ОУН видав офіційну заяву про те, що вона з тим атентатом абсолютно нічого спільного не має. Та заява таки про щось говорить.

Мені доводилося в тому часі особисто говорити про цю справу з тодішнім крайовим провідником ОУН під проводом Ст. Бандери, Іва-

ном Климовом — „Легендою”. Він заявив мені, що ні Провід ОУН, ні Крайовий Провід ОУН нічого спільного з тим атентатом не мають, а якщо атентатник справді був членом революційної ОУН, то зробив він атентат хіба з власної ініціативи і без відома своїх організаційних зверхників. Він уважав, що це була робота Гестапо, яке хотіло позбутися невігідних їм членів ПУН і при тому кинути всю вину на революційну ОУН (на це вказував би той факт, що атентатника Гестапо не хотіло чомусь піддати слідству, але на місці застрілило), або робота комуністів, щоб дати матеріал для роздмухання пристрасної боротьби між двома ОУН.

Залишаючи на боці такі і подібні припущення, підкреслюю важливість самого ствердження Івана Климова-Легенди про абсолютну непричасність до справи Сеника-Сціборського революційної ОУН. Вважаю її без тіні сумніву щирою, бо не бачу найменшої причини, чому І. Климов-Легенда мав би крити правду переді мною, членом тієї самої організації, крайовим провідником якої він тоді був, і якому, м. ін., він, пошукуваний німецькою поліцією, доручив був у тому часі виступати в його імені з промовою на похороні одного з визначніших членів ОУН на Волині, Робітницького; адже те, що саме мене уповажнював „Легенда” виступати в його імені як крайового провідника ОУН свідчило про його персональне довір'я до мене.

В 1943 році зустрівся я в німецькому концтаборі Авшвіц з Миколою Шевчуком, моїм добрим знайомим з праці в ОУН на Холмщині в 1940 р., який під час загибелі Сеника й Сціборського був повітовим провідником революційної ОУН на Житомирщині. І він, коли в нас зійшла мова про житомирську справу, заявив, що революційна ОУН з тією справою нічого спільного не має, для нього та справа залишається загадкою; він, як тодішній повітовий провідник, ствердив, — бо основно перевіряв це тоді, — що атентатник „Козій”, який застрілив Сеника й Сціборського, до організаційної сітки революційної ОУН на Житомирщині не належав і нікому з організаційної сітки не був відомий.

Вже на еміграції довелося мені чути рішуче свідчення завзятого симпатика ОУН полк.

Мельника — п. Андрія Шекерика-Доникова про те, що скоро після смерті Сеника й Сціборського він зустрів у Києві крайового провідника революційної ОУН на Центральних Українських Землях, Дмитра Мирона-Орлика, свого колишнього безпосереднього організаційного зверхника і приятеля з юнацьких літ, і на запит про житомирську справу одержав від Мирона-Орлика категоричне вияснення, що ОУН під проводом Ст. Бандери нічого спільного з тією справою не має.

Отож, якщо ані Провід ОУН під керівництвом Ст. Бандери, ані Крайовий Провід тієї Організації на ЗУЗ, ані Крайовий Провід на Центральних українських землях, ані Повітовий Провід Житомирщини, ані провідник „Похідної Групи”, на терені якої це сталося, нічого спільного з тим убивством не мали, то хто ж з тієї Організації міг би zorganizувати й виконати той атентат?

Залишалася б хіба можливість, що це хтось з членів Організації на власну руку це зробив. Але така можливість зовсім неправдоподібна вже хоча б тому, що ніхто з членів революційної ОУН не знав ні Сеника, ні Сціборського з вигляду, а до того обидва вони щойно приїхали тоді до Житомира, і то в тасмниці навіть перед низовим членством власної організації. А вже зовсім перекреслює таку можливість виявлений в ході слідства факт, що атентатник в дійсності не був „Козієм із Чесанівщини”, на прізвище якого була виставлена його особиста виказка. Ту виказку виставила установа ОУН полк. Мельника, „Українська Допомогова Акція” в Білій Церкві.

Документи, опубліковані проф. Онацьким у роттердамській справі, кидають світло й на невияснену досі житомирську справу. Згаданий ним факт повороту Полуведька до організації полк. Мельника та виїзду Сеника й Сціборського на схід під „опікою” того самого Полуведька, знаходить підтвердження в офіційному збірнику організації полк. А. Мельника „Організація Українських Націоналістів 1929 — 1954”, на стор. 254. Значить, незаперечним фактом є, що нерозгаданий Полуведько був „опікуном” інж. Сціборського та О. Сеника в моменті їхньої загибелі в Житомирі, і коли вони обидва загинули в тасмничих обставинах, то він не згинув, а вийшов зовсім ціло і поїхав далі на

схід... „шукати Валухо”. І от, коли до того факту додати виявлене опублікованими Онацьким документами особливе зацікавлення большевиків особою Сціборського напередодні другої світової війни, з одного боку, а з другого — рішуче висловлене п. Олександром Семененком у статті „Сліди Полуведька” („Свобода”, 9 і 10 грудня 1958 р.) переконання, що Полуведько таки був большевицьким провокатором, — переконання, яке так само рішуче підтримує загал провідних членів ОУН полк. Мельника, які знали Полуведька з років 1941-42, — тоді мусить стати певним, що вбивство О. Сеника та М. Сціборського в Житомирі в серпні 1941 р., це таки діло НКВД. Тоді стають ясними й зрозумілими подробиці того атентату: НКВД підслало виконавця, якого ніхто на Житомирщині, а то й на всьому Правобережжі не знав і про якого, у випадку зловлення його живим, ніхто не міг дати вияснень; а Полуведько, як головний організатор тієї „роботи”, знаючи добре Сціборського і Сеника та кожен їхній крок у тому часі, сконтактувавшись із атентатником показав йому у відповідний момент обидві жертви. А Полуведько подбав уже поспішно після вбивства про те, щоб як організаторів і виконавців убивства Сеника та Сціборського уважати революційну ОУН під проводом Ст. Бандери, щоб тим до грані розпалити міжпартійні пристрасті двох українських організацій.

На закінчення варто навести погляд на цю справу цілком сторонньої людини, американського вченого, проф. Дж. А. Армстронга. В опублікованій в 1955 р. праці п. з. „Юкрейнісн нешінелізм, 1939-1945”, що її він написав на підставі основного простудіювання як українських, так і чужинецьких документів та на підставі особистих розмов з багатьма провідними українськими політичними діячами, проф. Армстронг робить висновок про справу Житомира на стор. 95-96:

„ОУН-В, у свою чергу, завжди заперечувала свою причетність до того злочину. Вона ставила припущення, що той вчинок був або ділом німецької поліції, яка хотіла позбавити партію Мельника провідних членів, що при різних нагодах ставили в опозицію супроти німецької політики, а одночасно настроїти публичну опінію проти групи Бандери, або ді-

Д-р Михайло Кушнір

ОСОБИСТЕ І ЗАГАЛЬНЕ В ОСНОВІ ДЕРЖАВИ

Громадянами держави робить нас наше духове ставлення до неї, яке, однак, мусить бути глибоке, не поверховне. А де такого духового ставлення до держави немає, там немає і справжніх громадян, а є лише мешканці держави, піддані, платники податків. Цього не вистачає для того, щоб бути справжнім громадя-

лом комуністів з метою підсилити конфлікт між двома фракціями націоналістів. Правдоподібність останнього припущення підсилює факт, що безпосередньо після події ОУН-М описала Козія, як запеклого комуніста, що приєднався до групи Бандери. („Наступ”, 20 вересня 1941, ст. 3). Згодом же поширилася чутка, що Сенік і Сціборський були в контакті з колишнім комуністом, а це приводить до підозріння, що совєтська агентура підсунула їм свого провокатора”.

У цьому свідченні американського дослідника чітко відмічені, як бачимо, три важливі моменти: 1. Армстронг засвідчує, що ОУН під проводом С. Бандери завжди заперечувала якунебудь пов'язаність зі справою вбивства Сеніка-Сціборського, 2. він показує документально, що самі члени ОУН полк. Мельника зараз же після загибелі Сеніка й Сціборського знали, що вбивником був комуніст і 3. Армстронг, ще далеко до опублікування документів проф. Онацьким та до видання збірника організації Мельника „ОУН, 1929 — 1954” нотує факт, що провідним членам ОУН-М була відома обставина, що Сенік і Сціборський перебували в останніх днях свого життя в товаристві большевицького провокатора.

Зі згаданих нами документів організації полк. Мельника знаємо вже, що тим большевицьким провокатором був Полуведько, організатор вбивства полк. Є. Коновальця і, виходить, організатор теж вбивства Сеніка й Сціборського.

Так отже все це достатньо вияснює справу Житомирської трагедії. Коли ж хто далі вивчає Житомирську трагедію для звинувачення політичних противників в братовбивстві, той діє не для добра української справи.

ниним, для цього треба певного духового ставлення одиниці до держави, яке може бути дуже різне. Духове або одуховлене відношення одиниці до держави залежить звичайно від поглядів одиниці на суть і завдання держави.

Раніше ніж роздумувати про державу, про її мету, про форму влади і доцільність окремих функцій державно-адміністративної апаратури, люди позасновували всюди свої держави, хоч тільки в найпростішому та найпримітивнішому вигляді. Ці держави поставали в наслідок природного гону, з підсвідомо відчутної потреби спільної оборони відвічних, природно вирослих спільних своєрідностей, з неясного бажання провладу, з бажання публічного правопорядку і правової охорони тих, що разом живуть і почувають якусь спільність; вони поставали з бажання доповнити одне одного з метою розгорнути суспільну опіку та будувати загальне добро там, де сила й могутність окремих родин, станів, громад і малих держав не вистачає і тому вперто прагне доповнення іншими, які це доповнення на основі чогось іншого можуть дати.

Так, отже, сприймається державу, як природну, органічну, а не механічну, народну спільноту, народну родину, що ґрунтується на кровній та племінній спільності або посвояченні, на традиційній духовій і культурній спільності, на єдності мови; як спільноту, яка витворює любов і яка через те якраз може вимагати любови. Про це говорять казки, перекази, це оспівує народна поезія та пісня, тим саме виповнена вщерть народна музика, що пливе з душі й промовляє до душі, немов вливає цілющий рідний бальзам. На тому ґрунтується любов до батьківщини, те, що зведе національним змістом, що коріниться в любові. З тих джерел випливають смілі й важкі рішення громадян жертвувати своїм добром, своєю кров'ю за вітчизну, за народ; з них черпають великі державні мужі велику природну силу до великих чинів, що є висловом своєрідної державної думки і національних потреб. Зате не виявляються такі надлюдські сили там, де вони є витвором тільки мізку і знання.

А ще ця органічна і Богом задумана життєва спільнота сприймається як спільність долі. На цьому ґрунтується тата проматаннина до держави, що коріниться в ірраціональному: татя-жіння, що виростає понад усі розумові міркування про користь, понад усі моральні доматаня вчителів державної теорії, обґрунтовані ще глибшими розумовими міркуваннями, навіть понад пізнання повної залежності однини від загалу. Недавнє минуле довело черговий раз, що в переходові часи, коли старе валиється, а нове ще не цілком з'ясоване, доматаня свого здійснення, коли пристрасні пронизують широкі кола населення та пхають їх до змін, а людський розум ватається в непевності, що саме тоді об'єктивні, знанні, навіть як сильно морально зобов'язуючі, обґрунтовані розумові міркування в користь проматанського духу, в ім'я альтруїзму, що саме тоді вони підводять і часто не в силі встоятися супроти напору хвилі пристрасного еґотизму і самозакорості. Тоді то всі ті розумові витвори, в інших часах такі конечні для відповіді на питаня: чому (все наново висувані допитливіми розумом) не можуть стати противагою для розратованого еґотизму. Зікщо вони не є суб'єктивно пережиті, як власне доматаня самої особовости людини, що віднаходять себе органічним, природною породженням членом життєвої спільноти (родина, під, нація), а не чинсь на зразок члена професіїки або товариства доброї смерті, то ті мізкові ідеї не можуть подлати напору, розгону самозакоханого "я" (еґотизму). У цій боротьбі еґотизму, особистого проти проматанського, еґотистичні тенденції виваються, як поїзд з рейок, з рямців свідомих, розумово доведених, річєво перевірених, об'єктивних норм поступовання і діють із двох баз: з природного зматанн'я зберєти власні індивідуальні вартості і із спротиву всякому обмеженню індивідуума. Отже, щоб забезпечити неозривість та незнищенність кожної органічності життєвої спільноти треба, щоб внутрішнє перевага загального над індивідуальним в людині випливала не з розумово сприйнятих зверєжних, формальних, мов кора в дереві або шкаралупа, принципів і постанов, але із глибшої верєстви в людській душі, з ірраціонального, причепленого істоті вищою силою.

Тоді вимоти загального беруть верєх над проблемами особистого, тоді понад особисті інтедеси стає добро батьківщини і тоді "Україна нам дорожча над усі" не буде тільки декламацією, але внутрішньою дотмою, категоричним наказом, що мусить лежати у підставі нашої держави, про яку знаємо, що вона така буде і вона буде крапса за всі інші держави, бо росла і всією душою сприйнята, душено, власне, справжніх проматан, а не тільки платників податків.

Духове життя більшости людей не живиться, як в освічених однинцях, знанням, яке вони навчили наукою, аналізою, — знанням, що раз-у-раз побільшує свій обсяг розумовою працею інших однинцях. Це саме знання атакуєть власні гумніві і знову зміцнюють власні передумування. І ось у хвилинах важких і трудних рішенць, перед великими завданнями, коли вже всі "за" і "проти" обмірковані, ще залишаючись під враженням від їх, але вже від них вивологаючись, люди відкидають все те знання геть, а йдуть за мотулінім зворушенням, в якому сильно промовляє до них найкрапса частинна їх істоти, вища, надлюдська сила.

Кожна московська центральна газета, майже в кожному числі накипається з бруталною лайкою і вигадками на т. зв. "капіталістичний" світ, обвинувачуючи його у визиску людини на людину, а зокрема в тискові на пересічне населення великими податками.

Як відомо, на Заході існує система прогресивного податку на прибутки кожної людини, — податок цей збільшується залежно від збільшення за часів Хрущова запроваджено прогресивний податок на заробіток до 2-ох тис. карб. на місяць. Із заробітку більше 2-ох тисяч стягається сталий податок у висоті 13%.

За промови, вміщені в центральних газетах та виданнях окремими брошурами "Держполіт-видавництва", Хрущов оґержує "солоний" гонорар, але податку державі не платить.

Справа, податок в СССР "справедливий" і соціалістичний!"

В "ТАБОРІ СОЦІАЛІЗМУ"

К. Дубно

„Правда” (за 9. 3. 1961) вихваляється, що „в містах і селищах за два роки семирічки збудовано 165 млн. кв. метрів житлової площі — 4 млн. 600 тис. квартир”. Чи це квартири? Виходить, що на одне житлове мешкання припадає пересічно 35,8 кв. мтр. житлової площі: одна кімнатка, кухня і коридорчик. Якщо взяти до уваги, що кухня й коридорчик мають разом 12 кв. метрів, то на родину з 4-ох осіб припадає тільки 24 кв. метри або по 6 кв. мтр. на душу. То ж не дивно, що в „щасливому раю” мешканці сплять в кухні і в коридорі.

**

Московські брехуни замилюють західному пересічному населенню очі тим, що ніби в СРСР найменша в світі оплата за житлові мешкання. Це — брехня! Студенти високих шкіл одержують від 160 до 200 карб. стипендії на місяць, а за ліжко в „гуртожитку” платять щомісячно 80 карб. І навіть не всім студентам дається в гуртожитку ліжко; приблизно 40% змушені жити на приватних мешканнях. У приватника за чверть кімнати вони платять 200 карб. на місяць. На курортах і в санаторіях особи, що приїхали без курортної „путівки”, щоб відпочити під час відпустки, платять за ліжко або „собачу буду” від 400 до 700 карб. місячно.

„Товариш Брежньов”, — писали робітники заводу Науково-дослідного інституту „Трактор-сільгоспмаш”, — десять років живемо з родинами в антисанітарному підвалі. Десять років пишемо скарги і заяви та оббиваємо пороги советських партійних та інших установ з проханням, щоб нас переселили з підвалу в краще житло, навіть у бараки, і десять років нам обіцяють та обдурюють нас...”

Не десять, а 43 роки обдурюють і замилюють очі світові московські брехуни!

**

В цьому році в Одесі, Харкові, Дніпропетровську, Києві, Луганську та в інших великих містах України кружляє новий анекдот про побудову комунізму в СРСР.

— Поясніть нам докладніше внутрішню політику нашої рідної компартії, — звертаються слухачі до пропагандиста-агітатора.

— Вона зовсім проста, — відповідає пропагандист. — Микита Сергійович веде нас до світлого обрію комунізму.

— А як розуміти „світлий обрій”?

— Як? Заглянемо в словник... Тут написано: „Обрій — це уявна лінія, яка віддаляється від нас увесь час, коли ви до неї наближаєтесь”.

— Тепер нам зрозуміло! — вигукнули слухачі. — Маємо ще одне питання: „Яка різниця між капіталізмом і комунізмом?”

— В капіталістичній системі людина визискує людину, а в комуністичній — навпаки, — відповів пропагандист.

— Правильно! — захоплено вигукнули слухачі, аплодуючи завзято пропагандистові.

**

Від 1939 по 1960 рік включно 38 азійсько-африканських країн з населенням 769,2 млн. мають тепер національну незалежність і державну самостійність. В найближчі часи національну незалежність і самостійну державність матимуть ще 55,1 млн. колоніальних народів. Разом — 824,3 млн.

В большевицько-колоніальному *рабстві* московських імперіялістів сьогодні перебуває 980 млн. населення різних національностей (за винятком „великого російського народу”). Наглядає, визискує і показує „приклад” новітнім рабам 49 млн. москалів, що заселяють властиву Московщину, або — один москаль грабує і поневолює пересічно 20 осіб інших національностей.

На засіданнях ООН про це мовчать, але слухають теревені Громіка, Зоріна, Паламарчука та інших московсько-большевицьких колонізаторів про „суверенність і національну самостійність” України, Кавказу та різних советських республік і автономних областей. Як довго ще буде тягнутися ця трагікомедія?

**

Журнал „Комуніст України” знову визвірився на українських націоналістів закордоном та на канадійського прем’єр-міністра Діфенбейкера. Він пише: „Ще в 1956 р., коли готувався до парламентських виборів, Діфенбейкер виступив у парламенті з вимогою підтримувати антикомуністичну, в тому числі і буржуазно-націоналістичну пресу. Він підтримує бандерівські і мельниківські покидьки і радиться з ними в „українських справах”. А ставши прем’єром, віддячує буржуазним націоналістам — заповнивши сторінки їхніх газет щедро оплачу-

ваними урядовими оголошеннями. Випала нагода — виступив в ОН — і підтримав також духовно ці викинуті на смітник історії іржаві уламки поваленого в нас експлуататорського ладу. Тож не дивно, що недобиті бандерівські і мельниківські осавули мають собі такий затишок в Канаді. За повідомленнями зарубіжної преси там засіли такі організатори гітлерівської дивізії „СС Дивізіон Галіцієн”, як Палій і Зелений (в м. Торонто), Волинець і Навроцький (в м. Вінніпегу), Лаба (в м. Едмонтоні)”... Був колись майор Микола Палієнко — командир дивізіону важкої артилерії. Під Бродами розгромив большевицьке оточення, вивів дивізіон з оточення, але згинув сам від ворожого гарматного стрільня. Чи про нього мова?

„Деякі буржуазно-націоналістичні головорізи, — лютує згаданий журнал, — чкурнули за океан, сидять в США і Канаді, а тепер, підпоювані американським віскі, дедалі більше нахабнішають, скиглять за втраченим, хапають за поли чужих генералів і ревно благають їх засипати атомними бомбами неслухняну неньку-Україну. Буржуазно-націоналістична галайстра шаліє, що тепер побутовими ознаками українця вже не є постолі з сириці та пошила повітка на загнаноному двориці, що достаток людей наших зростає”.

Як переконаємося ще раз з „Комуніста України” (теоретичний і політичний журнал ЦК КП на Україні), промова канадійського прем'єр-міністра в ОН Діфенбейкера втілила московським колонізаторам України не в брову, а прямо в нахабне око. Це правда, що українські націоналісти-революціонери викривають большевицьку брехню і часами пишуть про постолі з сириці та похилу повітку, про мізерний достаток українських людей. Колись українці бодай постолі мали, а тепер ходять босоніж. Мали й повітку, хай і похилу, а тепер і такої не мають. Що ж про „зростання достатку”, то сам Хрущов на січневому пленумі ЦК компартії в Києві заявив, що на Україні немає м'яса, цукру, масла, молока та інших продуктів споживання першої потреби.

**

Один кореспондент ньюйоркської газети „Волстрит джорнал”, який постійно перебував в Москві, розмовляючи з директором крамниці

комісійного краму, довідався, що той одержує на місяць лише 400 карб. платні.

— Звідки ж ви взяли гроші, щоб придбати персональне авто „Москвіч”? — запитав здивований кореспондент.

— Ви не розумієте нашої соціалістичної економіки, — відповів директор. — Ми маємо в СРСР соціалістичну власність. Що це таке? Це моя приватна власність? Ні. Власність мого сусіда? Ні. Але чия ж це власність? Наша — соціалістична, всенародня! Ми працюємо для неї й беремо від неї. Беремо з чистим сумлінням, або, як говорять в СРСР — „працюємо наліво”.

— Але вас можуть зловити державні контрольори? — запитує кореспондент.

— Можуть. Та ми працюємо „наліво” для них, а вони також працюють „наліво”, хоч деякі й „направо”! Чи наліво, чи направо, лише б у власну кишеню.

За часів „добровільної” сталінської колективізації український селянин говорив: „Куди підеш? Спереду колгоспи, ззаду — НКВД, направо — концтабор. Залишається одинокое — „наліво”.

**

Недавно в Києві закінчилося збіговище ідеологічно-отруйних брехунів, з'їзд т. зв. „Товариства для поширення політичних і наукових знань УССР”. Нині до товариства ідеологічної большевицької отрути на Україні завербовано 277 тис. партійців, комсомольців, хрущовських маяків-новаторів виробництва та ударників комуністичної праці.

Як пишуть московські газети на Україні, хоч діяльність товариства і здобула широке визнання (кого, партії?), але „у лекційній діяльності товариства є ще чимало хиб. Лекції читають некваліфіковані люди, перетворюють їх у порожню балаканину”. А найголовніше, Товариство мало приділює уваги пропаганді дружби народів, інтернаціоналізму, викриттю ворожої ідеології, зокрема проявам ідеології українського буржуазного націоналізму. В привітанні ЦК КП на Україні з'їздові згаданого товариства чорним по білому написано: „Боротьба з українським буржуазним націоналізмом була, є й буде далі головним змістом ідеологічної роботи Товариства для поширення політич-

них і наукових знань” серед українського народу.

Журнал „Комуніст” на Україні твердить, що ніби український народ вигнав на еміграцію „недобитки українських буржуазних націоналістів”, отже на Україні їх немає, а ЦК КП, що видає згаданий журнал, у привітанні на з’їзд, ставить для нього головним напрямом у роботі: „боротьбу з українським буржуазним націоналізмом” серед українського населення.

***

В газеті „Сельская жизнь” — орган ЦК КПСС — вміщено статтю, якою московські верховоди, покликаючись на „громадську комісію”, яка ніби обстежувала прибутки колгоспників, намагаються переконати окозамилюванням колгоспників про неухильне зростання добробуту трудівників колгоспів”. Родина якогось колгоспника М., працюючи в передовому колгоспі, одержала за свою працю за 1960 р. 18.941 карб. старими грішми, а витратила 22.230 карб. Родина складається з шести осіб, з яких 4 працює в колгоспі. Різницю — 3.289 карб., родина одержала від продажу на базарі овочів та ярини з присадибної ділянки... А коли б її не було, чим натягнеш шкурку на молоко? На підставі звичайних розрахунків виходить, що на одного члена родини припадало від колгоспу 263 карб. місячно або 26 амер. доларів за старим офіційним советським курсом.

Для порівняння щасливого життя підсоветського вільного громадянина з життям бідного капіталістичного робітника подаємо тут за „Нью Йорк Таймсом” таку офіційну табличку річного прибутку на одну душу населення в різних країнах світу (в долярах):

Капіталістичний Захід: США — 2100, Канада — 1600, Англія — 1100, Франція — 950, Швеція — 1100, Норвегія — 900, Швейцарія — 1200, Західня Німеччина — 800, Італія — 400, Данія — 800, Голляндія — 700, Австрія 600, Австралія — 1200.

„Соціалістичний табір”: ССРСР — 450, Східня Німеччина — 300, Чехословаччина — 500, Мадярщина — 300, Польща — 350, Болгарія — 200, Румунія — 100, Албанія — 90, Югославія — 250, червоний Китай — менше 100. Хто заперечить, що пролетар Заходу не закутий в капіталістичні ланцюги?

***

Петро Кізко

ЛЕКЦІЯ НЕ ВІДБУЛАСЯ...

Саме у Великодню неділю політрук четвертої зв’язкової Чоти Н-ського полку Київської військової округи Віктор Чужий мав зробити своїм арміяцям лекцію на тему: „Релігія — опіум народу”. Лекція була призначена на третю годину дня і мала відбутися на мітинговій площадці поміж шатер.

День був справді великодній: травневе небо було синє і чисте, обмите напередодні теплими весняними дощами, а посеред нього високо палахкотіло золоте сонце. Шатра Н-ського полку, в якому була чота політрука Чужого, потопали в густій зелені кленів, берестів і дубів. На деревах весело й безтурботно співало птаство, не відаючи, сердешне, що політрук Чужий зовсім не цікавиться їх співом, як і цим чудесним божественним днем. Його найбільша тур-

„Купив я в квітні минулого року радіоприймач, — скаржитесь до редакції „Ізвестій” мешканець м. Слуцька А., — зареєстрував його в місцевій пошті. (В ССРСР називають „контора связи”). Ще й тиждень не минуло від реєстрації, раптом в одинадцять годин ночі стукають у двері моєї кімнати. Хто? — запитую. — Прийшли радіоприймач перевірити! — відповідають. Чому так пізно? — запитую. — А вони відповідають: радіозайців тільки вночі й зловиш. Переконавшись, що радіоприймач зареєстрований, пішли. Згодом приходили знову перевіряти радіоприймач. А пізніше приходив і контролер пошти”. Працівник пошти Житненко з Ахтирки пише: „В червні 1960 р. ми штурмували радіоаматорів по цілому районі. Перевірили 5 тис. дворів, лише один радіоприймач виявили своєчасно не зареєстрований. Зате скільки ми, члени рейдової бригади, що полює за „радіозайцями натерпілися нарікань та неприємностей”...

Очевидно, справа полягає не в перевірці реєстрації радіоприймачів, бо це тільки привід, а в тому, щоб зловити мешканця чи не слухач він закордонного радіонадавання або чи сам не „функує” закордон. Адже, логічно думаючи: чому рейдова бригада раптом серед глупої ноги ловить „радіозайців”?

бота була — лекція на тему „Релігія — опіум народу”.

Наближалася третя година дня. Чужий сидів уже за столиком, зробленим із звичайних збитих дощок, покладених на вдовбані в землю кострубаті стовпці. Перед ним лежали книжки, газети й шкільний зошит зі списком чотири розписаними „графіками”, хто де коли був, що робив, скільки разів учинив провину перед армійським статутом і т. д.

Година показувала за двадцять третю. На місці збору для лекції не було ще нікого. Чужий ніяково оглянувся по боках, вдивляючись у кожне шатро, чи не йде хто. Але шатра були непорушні, немов наглухо запнуті й зв’язані мотуззям. Десь чути було гру полкової духової оркестри. А бійці на лекцію не йшли.

Політрук мняв у долоні лівої руки пожовкле зіжмакане обличчя, немов прядільниця жмут клоччя, правою рукою бавлячись олівцем у зошиті.

Година показувала за п’ять третю. З-за кущастих дерев показалося кілька вояків. Чужому відлягло на серці й він, замість докору та крику за інших, весело гукнув:

— Скоро починаємо, ще хвилину заждемо і — почнемо.

Година показувала третю. На призначеному місці збору для антирелігійної лекції було шестеро бійців, з них чотири сержанти — командири роїв. До повного збору чотири бракувало ще з добрих три десятка осіб. Політрук Чужий збентежено глянув на присутніх.

— Де решта?

— Оце решта — ми, — відповів хтось жартуючи. Політрук скипів.

— Я вам не наказував відповідати!

— Але ви питаєте, — огризнувся боєць. — А я відповідаю — решта ми, бо нас шестеро, а кілька відсутніх десятків рештою назвати не можна, вони, виходить, основні.

Бійці сміються, а обличчя політрука Чужого наливається червонобуряковою юшкою.

— Суботній, де інші, кажи?

Суботній, найменший і найнещасливіший зв’язківець, бо йому ніколи нічого не під силу було зробити (дріт на телефонні стовпи піднімати важко, гаки закручувати чи ізолятори насаджувати на телефонних стовпах страшно, високо, на кухні картоплю щоразу чистити со-

ромно), — зімкнув до купи ноги, випростував кістляві коліна, приклав долоню до облізлого від дощів, загнутого на очі, козирка й упевнено сказав:

— Не знаю, товаришу політрук!

— Хто знає?

— Ніхто не знає.

Над червоним політруковим обличчям напнулися дві гадючкуваті брови.

— Лекція переноситься на завтра.

По цих словах політрук устав, забрав свої папери і, нічого не сказавши, відійшов у напрямі своєї польової квартири.

Бійці дивно переглянулися.

**

Чужого взяла злість: де могли бути його армійці? Він скликав усіх ройових, гукнув теж командира чоти й наказав їти розшукувати всіх, до одного. Замість лекції він їм зробить таку „прочуханку”, якої вони не зазнали за всю свою військову службу.

Розіславши підлеглих, політрук Чужий і сам вирушив у розшуки. Він вирішив через ліс пройти в сусіднє село, де напевно люди, попри всю антирелігійну пропаганду, святкують Великдень

Але не пройшов і пів сотні метрів, Чужий запримітив на галявині, у вибалку, групу армійців. Вони сиділи колом, позгинавшись над чимось. Чужий покищо міг бачити лише вояцькі спини і не міг розібрати, що вони там роблять. Коли ж підійшов ближче, очі йому подвоїлись. Перед ним сиділи всі бійці чоти, підібгавши під себе „по-турецькому” ноги, без пілоток, голомозі, й безтурботно і спокійно споживали паску, крашанки, ковбасу та чимось запивали. Поки Чужий стояв у тіні береста й роздумував, що йому робити, чи нахлинути, як злива, зараз на них і забрати в живий полон гавптвахти, чи вернутися геть і вдати, що він їх не бачив і нічого не знає. З кола бійців виступив із дзьобастим, як у шуліки, носом високий, мало не з дубом рівнявся, сержант Кивко і, піднісши догори чарку, промовив:

— Дякувати нашим золотим дівчатам і дорогим матерям, що передали нам ці великодні дари і уможливили нам відзначити цей прекрасний день! За здоров’я наших дівчат і матерів, щоб завжди для них був такий день, як сьогодні!

— За здоров'я! — гукнули хором бійці і, немов по команді, ковтнули по чарці гіркаї.

Політрук Чужий остовпів. Звідки в них таке нахабство? Хто їх підбуриє на такий злочин перед армією і владою?

Він не міг відступати. Відступати було партійним гріхом. І Чужий зробив тверді, рішучі кроки наперед, до зібраного кола своєї чоти. Приступивши до кола, звернувся лютими словами:

— Оце ви так службу воїна советської армії несете? Прощу всіх встати!

Коло бійців зігнулось над великодніми стравами, не ворухнулось. Усі продовжували їсти й пити.

— Наказую усім устати! — знову гукнув Чужий: — Зараз же всім на лекцію!

Але знову ніхто не ворухнувся. Чужий зі злости зблід. Він побачив, що серед цього кола сидять і ті шестеро, що з'явилися були на лекцію, між ними і Суботній. Значить, уся чота тут. Проти всієї чоти не втнеш. В таких випадках завжди треба шукати окремих винуватиків. Цю діалектику добре знав Чужий. Коли винні всі, треба шукати винного одного-двох. Комуністична засада: один за всіх і всі за одного. Практичне значення цієї фрази: ніхто за нікого; партія і влада вибирає сама, кому скрутити, а кому направити в'язи.

Чужий зробив ще один крок вперед.

— Хто почав цю історію — встати!

Знову ніхто не вставав. Тоді сержант Кивко штовхнув під бік сусіда, рядового Ставня. Вони обидва звелися на ноги й собі зробили крок уперед, до політрука Чужого.

— Товаришу політрук, — сказав Кивко. — Сьогодні ж Великдень, як-не-як, а люди його святкують. Не гнівайтесь на нас, присядьте й ви, паски скуштуйте.

— Запіканки випийте, — додав Ставень, — тієї, що нам її найкращі на весь світ київські дівчата подарували.

Чужий стояв ні в сих, ні в тих. Він почував себе розгублено так, як спійманий хлопчак на грядці огірків чи моркви.

— Ну, сідайте, товаришу політрук!

Кивко і Ставень узяли Чужого за руки й плечі й спробували потягти до кола. Але Чужий уперся: не хочу! Що ви за комедію робите з

політруком? Це кат знає, а не советська армія!

— Лишіть! — гукав роздратований Чужий. — Я вас на гавптвахту!

Кивко жартував:

— Нас більше тридцяти, уся чота, де ж ми на гауптвахті помістимося? Краще випийте, товаришу політрук!

А, жартуючи, мняв руки політрукові так, що вони мліли, і тяг до себе. Ставень допомагав Кивкові, і Чужому здавалося, що все його тіло наче в млині під колесом. Отаку силу, бестії, мають!

„Сідати чи не сідати? Сердито кричати чи весело реготати, немов і собі жартом збувати цю трагі-комічну ситуацію?“ — такі думки колотили свідомістю Чужого, як вправна праля веретенем, і він сам не зчувся, як зареготав.

— Ах, ви, воно ж і тут можна лекцію прочитати, як же це ви здорово придумали! За паскою і крашанками — лекцію проти паски й крашанок! От діалектика.

Чужий засміявся диким сміхом і разом з усією чотою випив запіканку, ту, що київські дівчата в подарунок бійцям на Великдень подарували. Підпивши, Чужий підвівся, щоб перед зібраними виголосити лекцію на тему „Релігія — опіум народу“, але в цей час хтось із бійців затягнув пісню „Ой літа орел, літа сизий...“, ту пісню підхопили хором усі і слова Чужого заглухли в ній.

Кивко і Ставень щедро частували Чужого напоями і помалу політрук, упившись, замовк. Згодом затихла й пісня і спорожніла галявина у вибалку. Бійці четвертої чоти Н-ського полку Київської військової округи розійшлися, вітаючи один одного великоднім: „Христос Воскрес!“ — Воістину Воскрес!”

А на галявині, в траві, лежав самотній політрук Чужий і важко хропів. З кишені його гімнастюрки виглядав білий папір, списаний тезама до лекції: „Релігія — опіум народу“.

Вставай, хто живий, в кого думка повстала!

Година для праці настала!

Не бійся досвітньої мли, —

Досвітній огонь запали,

Коли ще зоря не заграла.

Леся Українка

CAMERA OBSCURA

Чи можливе?

Один із приятелів „Листів до приятелів” пише (ч. 10 1960), що йому дуже подобалася американська преса, яка, незалежно від того, яку заступає політичну лінію, інформує своїх читачів про рішення своїх політичних противників якнайбільш безсторонньо і рівнорядно. З другого боку, вона теж критикує і своїх однодумців чи прихильників, коли бачить у них помилки, на які вона має відкриті очі. Найбільше заїмпонувало авторові листа те, що газета „Геральд Трібюн”, яка стояла за Ніксоном, надрукувала статтю В. Ліпмена з гострою критикою Ніксона в обороні Кеннеді. Чи можливе щось подібне у нас? — запитує автор і каже, що наша преса інформує майже виключно про те, що діється в середовищі, яке видає газету, а коли іноді й інформує про події в інших середовищах, то в кривому зеркалі.

Цей лист нам нагадує мову Хрущова в ООН, який вимагав ліквідації колоніалізму у вільному світі, а в себе, в Советському Союзі, той колоніалізм ще дужче закріплює.

„Листи до Приятелів” радо критикують всіх, а на свої хиби не звертають найменшої уваги. Адже всім загально відомо, що середовище, яке видає цей журнал, на чолі з головним редактором, найбільше ненавидить націоналістів, може, навіть більше як большевиків, значить, націоналісти є найбільшим противником цього середовища, але чи бачив хто в цьому журналі за весь час його існування хоч би один раз якісь безсторонні інформації про націоналістів? Ні, ніколи такого не було. Навіть більше, головний редактор цього журналу ред. М. Шлемкевич навіть книжку написав („Галичанство”), щоб „переїхатися” здовж і впоперек по націоналістах і виявити всю свою їдню ненависть до них, замість написати про них щось безсторонно. І „Листи до приятелів” та їх приятелі бачуть тріску в чужому оці, а в своєму не бачать цілої колоди. Цей журнал повчас, повчас, повчас, а сам робить якраз те, що в інших поборює. Доброго ж прикладу дасть біг. Можливо що й зі страху, що хтось все таки став би наслідувати такий добрий приклад, і тоді вже не було б кого ляяти і повчати.

Мобілізація учнів на весняні роботи

Газета „Радянська освіта” — звана органом Міністерства освіти УРСР, Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР та „республіканського” комітету профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ УРСР — перетворилася фактично в орган пропаганди виробничо-промислових питань. Ось, наприклад, наголовки перших сторінок навпаки узятих нами примірників „Радянської освіти” за першу половину квітня 1961 року: „Труд гартує”, „Весняна перекличка учнівських бригад”, „Наша робітничка справа”, „Трудова вахта”, „Іде чернігівська нафта” і т. д. і т. д. Вже самі ці наголовки вказують, що „Радянська освіта” нічого спільного з освітою не має, а є звичайним компартійним органом, який механічно виконує вказівки т. зв. ЦК компартії в Києві.

Жертвою такої руйнівної політики стають у першу чергу українські діти — учні середніх і „народних” шкіл. „Радянська освіта” безперервно друкує матеріали про мобілізацію школярів на фізичні роботи в колгоспи.

„Зараз, коли весна швидко крокує по ланах Львівщини, — читаємо в „Радянській освіті” за 1 квітня, — ми (учні Нововитківської середньої школи Радехівського району, — прим. наша) ще раз оглядаємо, чи все зробили до початку польових робіт... Учнівська виробнича бригада хоч і сьогодні може приступити до сівби... Складено плян і графік робіт, проведено культивування зябу з одночасним внесенням перегною”.

„Два роки тому у Нестоївській середній школі Котовського району на Одещині була створена учнівська виробнича бригада... Підготовку весняних польових робіт у цьому році члени бригади почали з... добору насіння для посіву...”

Газета з 5 квітня в репортажі „Бригада вийшла в поле” пише, що учнівська виробнича бригада Повурської середньої школи на Волині працює на тракторах, доглядає свиней, кролів і т. д. Учні цієї школи „зобов’язалися” здати московським ненаситцям 9 тонн свинячого м’яса, зібрати на полях „високі врожаї” кукурудзи. З повідомлень цієї газети довідуємось,

що на весняні польові роботи мобілізуються в колгоспи цілі кляси, так званим „організованим порядком”. У Києві, як повідомляє „Радянська освіта” з 1 квітня, відбулася нарада вчителів столиці України. Нарада ухвалила вислати дітей київських шкіл у колгоспи для проведення весняних сільсько-господарських робіт. Вирішено зокрема послати київських школярів на весняні (очевидно, й літні) роботи до Переяслав-Хмельницького району. Видно, що московським окупантам не допомогло й те, що вони сім років тому в Переяслав-Хмельницькому, з нагоди 300-річчя „возз’єднання” України з Московщиною, імпровізували масові мітинги на честь „дружби і братерства” українського народу з „старшим братом” московським. Переяслав-Хмельницький район, як впливає з наведеного повідомлення, не дуже квапиться з тим, щоб успішно провести весняну сівбу на дальше збагачування червоно-московської державної казни.

Коли все те читати, не можна не прийти до думки: яким, чийм коштом, якими й чіми силами московсько-большевицькі імперіялісти „здобувають космос”, посилаючи космічні машини з собаками і Гагарініми?

Шкода, що на Заході ні науковці, ні політики над тим питанням не зупиняються. Ба навіть такого питання і не ставлять.

Як фабрикується фальш

Московсько-большевицькі пропагандисти в Україні на всі голоси сурмлять, яка-то „радість” українцям жити і працювати під кривавими московськими серпом і молотом. Особливо ж набила собі руку в такій пропаганді як чисто московська, так і україномовна преса. Проте українці на Батьківщині й поза Батьківщиною, та й не тільки українці, добре вже впізнали весь фальш і брехню тієї трамтадрацької пропаганди. Але ось свідком у цьому виступив Олександр Ковінька — український підсоветський гуморист. Кому, кому, а йому, либонь, видніше там у Києві, як большевицька преса фабрикує свою облудну пропаганду. В своєму фейлетоні „Про сяке, і таке, і важливе...”, названий „роздумами” („Літературна газета” за 17 березня 1961 р.) Ол. Ковінька подає справді дивоглядні образи „творення” большевицькими журналістами своїх кореспонден-

цій про „радісний” і „творчий труд” колгоспників. Ось кілька уривків з того фейлетону.

„Сотворити життєпис про колгоспні діла не така вже й мудра штука.

Є, наприклад, репортажні нариси, так би мовити, — швидкохідні...

На швидкому ходу занотовується. Забіг та: — Драстуйте! Як живете? До побачення!

У такому нарисі слід дотримуватися основного принципу: не переплутати доярку з пташницею. І хто яку косинку носить.

Репортажний нарис починається обов’язково в радісних тонах: „Доярка Оксана у білій, чистій хустинці несла білу, чисту дійницю. Весело було доярці Оксані. Сміялась Оксана, сміялася і її виповнена молоком чистенька оцінкована цеберочка...

Учора ми побували на пташарні. У червоній косинці, молоденька, гарненька пташниця Таня, на наше запитання — чого ж все-таки кури силосу не клюють — щиро засміялася.

Отак невтомно перебігаючи від ферми до ферми, ми глибоко переконалися — всюди лунає сміх. Усюди дзвенить пісня...

Ми були б у боргу перед читачем, якби не згадали і про радіонариси...

По оцих... радіонарисах позитивне — весело будуватися, а негативне ще веселіше ліквідується”.

Цікаво теж відзначити, що большевики хваляться т. зв. „самодіяльним мистецтвом”, тобто, хоровими, музикальними гуртками з самих колгоспників. Теж пишеться маса матеріалу про те, як колгоспники й колгоспниці, зокрема молодь, прямо не можуть удержатися від співу, коли йдуть до праці і повертаються з неї. Яка ж у цьому правда, довідуємося теж із фейлетону Ол. Ковіньки:

„Доярки, свинарки, пташниці і колгоспники-хлібороби заслуговують, щоб їм і пісні співали (підкр. наше), і музики грали”...

Отож, виявляється, що самим колгоспницям і колгоспникам не співається в колгоспному ярмі, і щоб їх якось „підбадьорювати” до каторжної панцизняної праці, Ол. Ковінька пропонує їм „давати музику і пісні”... Знаменно й показово!

Врешті, Ол. Ковінька пише також, що колгоспники не хочуть читати большевицьких га-

зет і тому, мовляв, треба їм колгоспним артилям передплачувати пресу.

Таке, як бачимо, „трудове піднесення” в українського поневоленого московським большевизмом народу.

Наймиська служба підвела...

Київська „Літературна газета” давно відома в Україні й поза Україною своєю вірнопідданчою наймицькою службою Москві. Але, здається, в цілій історії наймитування „Літературна газета” не мала такого скандалу, як оце з нею трапився в дні відзначення 100-річчя з дня смерті Тараса Шевченка. В числі за 10 березня газета надрукувала на другій сторінці допис московського поета Ніколая Грібачова, до речі, досить популярного і високо ціненого партією літератора. Допис Грібачова був присвячений теж Шевченкові. І от, перечитавши текст нотатки поета-москаля, читач ніде, в жадному рядку не знайде такого, щоб мовилося про те, що Шевченко був „другом” і „братом” московського народу. Навіть москаль Грібачов про це не написав. Але вірні московські наймити з „української” „Літературної газети” у своїй сліпій службі хлібодавцеві пішли так далеко, що наведеному виступу Грібачова дали наголовок: „*Vin* (Шевченко) *росіянам друг і брат*”!

Тепер в Україні ходить київська „Літературна газета” з рук до рук, люди читають оту нісенітницю й питають один одного: — Що це таке? Помилка? Непорозуміння? Може, наведений наголовок узятий з іншої, не Грібачової, статті?

— Та ні, — відповідають інші. — То редактори „Літературної газети” переборщили, перегнули палику. Вони, бачите, мають стандартні, казенно-трафаретні наголовки, в яких показують свою псячу службу московським хлібодавцям. От і причепили такий наголовок Грібачову...

Слушно, справедливо кажуть читачі „Літературної газети” в Україні...

Що сіре — то вовк

Чимало українських підсовєтських поетів в різні часи побували в різних закордонних країнах: Іван Нехода у Франції, Микола Бажан — в Італії, Любомир Дмитерко — в Америці, Аргентині, Микола Шеремет — в Індії, Англії

РЕЦЕНЗІЯ

В. Орелецький

ЧЕХИ ПРО МОСКАЛІВ

Ольга фон Барені: „Мертві рейки”, Мюнхен 1961, стор. 318. (Olga von Berenyi: „Das tote Geleise”, Muenchen, Kismet-Verlag 1961).

Ольга Барені спеціалізувалася в політичній тематиці, яку вона опрацювала вже в цілому ряді романів. Особливо з великим умінням писала вона про події у Празі 1945 р., коли то німецькі націонал-соціалісти у цьому місті здавали останні свої позиції. Однак празьку революцію, яка прибрала була жахливі форми і перед якою прямо бліднуть сцени з Дантового „Пекла”, і яку використали наступаючі червоно-московські військові формації для своїх агресивних цілей, описує авторка досить вірно, хоч не хочеться вірити, щоб людина була здібна до таких садистичних звірств, які поповнено було в Празі у травні 1945 р. над безборонними німецькими старцями, жінками і дітьми та рівнож і над чеськими колаборантами. Автор цих рядків сам був свідком зовсім неоправданих жорстокостей празької черні, яку підтримувала також частина чеської інтелігенції. Чехи вправді терпіли ду-

і т. д. І цікаво відзначити: хто б з тих поетів де не був — пишуть вони потім поезії, що ніби вийшли з-під одного пера. Бажан пише про безпросвітню біду сицилійських робітників, діти яких голодні й обдерті; Нехода — про нужденних, визискуваних французькою біржою паризьких робітників; Дмитерко — про американські „трудоци”, американських воєнних інвалідів, що жebraють куска хліба (це, видно, взято приклад з совмосковського „раю”) тощо; Шеремет, хоч і письменник, тож ніби мусить бути письменною людиною, картає систему капіталізму за те, що за неї, бачите, в Індії досі їздять... биками! Так, ніби цей поет сьогодні вродився й не міг знати, що не всі народи світу постали в один час і не за одних обставин, і що кожний народ має свої традиції, що, врешті, в „найпередовішій країні соціалізму-комунізму” — есесері колгоспниці обрізують гичку на буряках... руками, або жінки лопатами „направляють дороги” і т. д.

Але, як каже народне прислів'я, малому чи присліпуватому все, що сіре, то вовк. Бажанові, Неході, Дмитеркові, Шереметові і їже з ними що не капіталістична країна, то — нужда, голод, злидні, визиск, одне слово — чорна ніч, а що в совєтах — то справжній „рай”.

же під націонал-соціалістичним режимом, коли то щезали цілі шкільні екскурсії за нібито протинімецькі вияви. Однак хто ж не терпів під цим режимом? Ми українці знаємо його дуже добре, однак подібних звірств, як у Празі, на Україні не було.

Роман „Мертві рейки” є частиною „трилогії смерти” і продовженням першого роману авторки „Празький танець смерти”, на читання якого рівнож потрібно мати залізні нерви. Дуже плястично малює нам Барені московську підривну роботу серед чехів; при допомозі чеських комуністів контролювали москалі все публічне життя та уряди у Празі і на провінції. Опанована москалями так звана Комісія, яка працювала на місці бувшого Гештапо у люксовому бльоці домів мільйонера Печка, була у ЧСР всевладною і наводила на все чеське населення страх і паніку. Чехи пізнали були вже у перших днях приходу большевиків всю ту брутальну природу москалів, і з жахом думали про те, чи не будуть москалі ще гіршими, як були німці. Мене вони питали уже два тижні по московському „звільненні” Праги, чи довго ще будуть москалі у Чехії. Я їм на те відповідав, що мабуть ще дуже довго. Чехи є і були непоправними москвофілами з огляду на німецьку небезпеку, але вони хотіли б мати москаля далеко від себе. В додатку треба б тут відмітити, що чехи не хотіли б мати сусідом ані українців, ані москалів, бо як написав був бувший чехословацький амбасадор у Римі Лев Борський після признання Галичини Польщі Радою амбасадорів у найбільшому чеському щоденнику „Народні Політика” з дня 17 березня 1923 року, чехи мають страх, що вони можуть втратити Карпатську Україну (Подкарпатську Русь) на користь свого сусіда. Тому ліпше мати польського, ніж українського сусіда. А хто цей польський сусід, пізнали чехи тоді (1938 р.), коли поляки за підтримкою німців напали на чеську область Тешина і окупували її — і то саме у той момент, коли так тяжко було для Чехословаччини, коли здавалося, що весь світ опустив був Чехословаччину.

Авторка досить плястично нам представляє, як то дуже вміло москалі підмулювали — при допомозі самих таки чехів (червоних і не червоних) чехословацьку державну будівлю, як вони шпіонували — здавалося б своїх вірних союзників — серед видатних чехів (наприклад і Яна Масарика, якого вони пізніше „угробили”) і приготовляли ґрунт для пізнішого большевицького перевороту у Празі, що його так підступно перевів теперішній большевицький представник в Об'єднаних Націях — Зорін. Все те роблено для однієї мети Москви: зробити з ЧСР пляндарм для дальшого проникання москалів до Західної Європи.

На сторінках 241-42 описує авторка дуже ядерно, як то серед загального замішання і паніки у Празі для некомуністів являється певною розрадою і надією на кращу майбутність поява легендарних бандерівців. Бо ім'я Бандери являється пострахом для всіх ревних комуністів. Авторка про це пише м. ін так: „серед революційної метушні та хаосу оповідають собі взаємно чехи про провідника українських націоналістів — Ст. Бандеру — незвичайні речі”. „Він боровся під час вій-

НАРАДИ ПРАЦІВНИКІВ КУЛЬТУРИ

13 доповідей, 20 годин нарад на високому рівні присвячено сучасному стану української науки й літератури, мистецтва, театру і радіо.

В днях 22 і 23 квітня 1961 р. відбулися у Бюфало наради працівників культури, преси та радіо. Конференцію організували головні управи ООЧСУ в США і ЛВУ в Канаді. Участь в нарадах взяли представники видавництва „Вісник” і „Гомін України”, як теж особи, що працюють в інших видавництвах та установах інформації поруч представників діючих на теренах Америки і Канади організацій Визвольного Фронту.

Завданням наради було обміркувати стан української культури й науки, преси та інформації в сучасному політичному положенні українського народу в Україні й українській спільноті поза її межами. В обличчі московського імперіялістичного наступу червоних і білих єдиноділимців, дії непередрішенців і різного роду капітулянтів, радянофілів та різних опортуністичних пристосуванців, необхідно узгіднити методи боротьби з ворогом і його

*****
ни проти німців — цей то очайдух Бандера, але також і проти москалів. Він має бути українцем, бувший студент чи щось подібного, він вміє обходитися з бомбами і є несамовитий молодець. Для Бандери війна ще далеко не закінчена, він воює і тепер. Його партизани оперують у Польщі, вони сіють неспокій серед окупантів на Україні. І в Румунії, Словаччині та навіть у Празі є бандерівці”. Авторка пише, що між многими жebraками є підозріло багато молодих людей. Отже і між ними є багато приклонників Бандери!

Для чого написана „трилогія смерти” (Празький танець смерти”, „Мертві рейки” і „Мертва поштова скринька”)? Авторка хоче перестерегти так званий вільний світ перед комуністичною світовою небезпекою. Однак, на жаль, „визвольний похід” цього світа застряг на заржавілих мертвих рейках”. Західня „Спляча красуня”, яка так любить коєкзистенцію між заходом і сходом, спить солодким сном, і ніяк не хоче бачити, що її вигідний стіл знаходиться безпосередньо над пропастью.

Авторка, як з вище сказаного видно, ставить крапку над „і” і не журиться тим, що її міркування та перестороги будуть для „власть імущих” на Заході, які братаються з московськими червоними ризунами та справляють його представникам пишні бенкети, не дуже приємними. Зате отримала пані фон Барені цілу низку признань з усіх країн Європи, що її, безперечно, заохотить до писання дальшої подібної політичної літератури.

агентурами на всіх ділянках українського життя, зокрема в пресі та на зовнішньому фронті в чужомовних виданнях. Посилення уваги на цьому відтинку та скріплення дії потрібні для паралізування шкідливих ворожих впливів, що подекуди проникають у наше життя з метою диверсії і розбиття фронту боротьби українського народу за державність.

Учасники зокрема присвятили багато уваги справі ідейного і морального скріплення самостійницьких сил української еміграції. Окремі постанови в цій боротьбі за душу української громади будуть своєчасно подані до відома.

З ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ Й ВІДДІЛІВ

В цій загальній і короткій інформації про нашу працю за час від половини лютого ц. р. подамо тільки деякі моменти. Про інші подавала українська преса, а ще інші покищо залишаться без згадки. На першому *поконвенційному* засіданні, в дні 24 лютого 1961 р. на внесок голови мгр. Е. Лозинського Головна Управа розділила ділянки праці в такий спосіб: заст. голови ред. І. Білинський — очолює контакт з УККА і зовнішні справи, напр., Американські Приятелі АВН і т. п. За зв'язки і співпрацю з організаціями Визвольного Фронту відповідає заст. голови дир. Т. Качалуба. Секретарем є д-р Ст. Галамай й відповідає разом з фінансовим реф. мгр. І. Винником та мгр. І. Базарком за внутрішнє діловодство.

Згідно з напрямними роботи Голова підкреслив потребу якнайкращої співпраці всіх членів Головної Управи. Скріплення нашої організації залежить від нас усіх, як членів Гол. Управи, так і членства в низових клітинах. Наші впливи повинні сягати також і поза рямцями нашого членства. Зробити це у великій мірі допоможе нам „Вісник”. Члени Гол. Управи повинні бути готові частіше виїжджати до Відділів, коли вони влаштовують імпрези чи збори членства.

Реферат культури веде п. д-р М. Кушнір. Йому допомагає і відповідає за бібліотеку, виставки тощо д-р О. Соколишин. Д-р В. Романенчук, д-р П. Мірчук разом із вже згаданими: І. Базарко, І. Білинський та С. Галамай творять редакційну колегію „Вісника”.

Головна Управа відбула 2 засідання, а Президія 3; при чому члени Президії комунікуються практично кожного дня між собою. Канцелярія за виїмком понеділка працює щоденно від 12-ої до 7-ої вечором, а в четвер і суботу до 9-ої і довше. Голова працює по дві години в канцелярії кожного дня.

В цьому році дотепер основано 5 нових Відділів: Лос Енджелес, Кал., Палентайн, Ілл., Омага, Небраска, Нью Бронсвік і Байон, обидва в стейті Нью Джерсі. В підготовці до заснування є 6 Відділів. Другий Відділ в Нью Йорку проявляє оживлену діяльність. Відбуваються доповіді: на святочних сходинах в річницю сл.

п. ген. Т. Чупринки зі словом виступав інж. Гончарів, член Гол. Управи. В УНУ мали доповіді д-р В. Луців (Шевченко), д-р Мірчук (націоналізм), С. Галамай про міжнародні події.

Відділ Балтіморе відзначив своє десятиліття, на якому звітував голова інж. Совган, промовляв місц. парох о. радник Василь Соловій. Слово про теперішню міжнародню ситуацію, про потребу зв'язку, про можливості роботи на терені ОН та інші завдання і найближчі виступи, як ось з нагоди 20-ліття від дня проголошення Акту 30 червня (1941 р.) мав секретар Головної Управи. Свято 10-річчя Відділу ООЧСУ в Балтіморе, який місцеве громадянство без огляду на політичне зрізничкування ставить дуже високо, було дуже успішне.

Мгр. Е. Лозинський взяв участь у Загальних Зборах Другого Відділу в Нью Йорку, д-р В. Романенчук в Ньюарку, д-р І. Подригуля в Клівленді. Проф. Савчук був представником Головної Управи на Заг. Зборах Відділу в Йонкерсі. Мгр. В. Боровик виголосив доповідь про ген. Т. Чупринку на святочних сходинах Відділу ООЧСУ в Ньюарку, де з рамени УНУ доповідав про Шевченка проф. Іван Вовчук.

Розіслано збіркові листи на писачку, а вже від напelegливости Відділів на місцях, буде залежати успіх збірки. Члени Головної Управи та ньюоркського Відділу взяли участь в річному з'їзді Американських Приятелів АВН, які охоплюють 12 різних національних груп. Короткі звідомлення про це подали ми в попередньому числі „Вісника”. Може варто тут згадати, що на ООЧСУ і цілий Визвольний Фронт спадає тепер збільшена відповідальність, а то з огляду на міжнародню ситуацію, що веде до збільшення офензивної червоного бльоку, та з огляду на те, що головою цього міжнаціоналу став українець, заст. голови ООЧСУ п. І. Білинський, а до Екзекутиви ввійшли колишній й теперішній секретарі Гол. Управи т. с. п. інж. Д. Кордуба та С. Галамай. Там були теж піднесені окремі проблеми, що найшли свою часткову відбитку в меморіялі, зладженому І. Білинським й вони вимагають від нас живішої співпраці з ПАВНА і АВН.

Майже три четверті Відділів ООЧСУ відбули свої Загальні Збори й приступили до інтенсивної праці. В травні вони підготовляють Свята Героїв, а при кінці червня відзначають 20-ліття Відновлення Української Держави 30 червня 1941 року.

ЧИ ВИ, ЯК ЧЛЕН ООЧСУ, ПОДБАЛИ ПРО ТЕ, ЩОБИ ПРИЄДНАТИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ВІСНИКА”? ЯКЩО НІ, ТО ДОПОМОЖІТЬ ПОШИРИТИ ЙОГО СЕРЕД СВОЇХ ЗНАЙОМИХ І ПРИЯТЕЛІВ!

О. ОГЛОБЛИН
ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА
ТА ЙОГО ДОБА

Монографія на 410 сторінок з 10 розділів — це синтеза наукової праці автора протягом кількох десятиліть над „добою мазепинського ренесансу”.

Книга в твердій оправі (емітація шкіри) з золотим відбитком на обкладинці.

Ціна книги — з пересилкою — \$ 6.00

Замовлення приймає:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

ЧИ ВАМ ВІДОМО

- що поява ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА на чужині вже відгомном відбилася на Рідних Землях,
- що під тиском цього видання Москва мусила погодитись на те, щоб у Києві почали друкувати т. зв. українську радянську енциклопедію (УРЕ), в якій всі відомості про нашу історію, культуру, тощо є з'ясовані з московської точки зору,
- що нашою енциклопедією цікавляться чужинці і замовляють її для своїх бібліотек, зокрема університетських,
- що найповнішою книгою знання про Україну для Вас і Ваших дітей може бути тільки видавана Науковим Товариством ім. Шевченка

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Цей, необхідний в кожній українській хаті, твір складається з двох частин у 9-ох книгах (томах), з яких томи:

I, II і III це перша, загальна частина (ЕУ/1) видана в рр. 1949-52, якої наклад вже на вичерпанні і яка продається ще в ціні по 60 дол., а томи:

1, 2, 3, 4, 5 і 6 це друга, словникова частина (ЕУ/2), яку тепер можна набути в передплаті по дол. 50 (полотно) згл. 60 (півшкіра) платних до появи 4-го тому; дотепер появилася вже три томи, тому поспішайте з передплатою, бо після появи 4-го тому передплата виноситиме дол. 75 згл. 90.

Ближчих інформацій уділюють і замовлення приймають місцеві представники, канцелярія АНТШ в Нью-Йорку, або крайовий представник видавництва на ЗДА:

Wolodymyr SAWCHAK
2074 Vyse Avenue, Bronx 60, N. Y.
Tel.: SE 3-3397

НЕМАЄ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ
БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГОЗВІРНІ!
НЕМА УКРАЇНСЬКОЇ КНИГОЗВІРНІ
БЕЗ ВИДАНЬ ООЧСУ:

	Ціна в дол.
Е. Малапюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, 32 стор.	0.50
Е. Малапюк: Малоросійство, 36 стор.	0.50
Е. Малапюк: До проблеми большевизму, 82 стор.	1.00
Е. Малапюк: Нариси з історії нашої культури, 80 стор.	0.50
Е. Малапюк: Остання весна — поезії, 104 стор.	1.50
Ї Історія Русів, 346 стор., тв. оправа	3.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, 210 стор., тверда оправа	2.75
Д. Донцов: Правда прадідів великих, 95 стор.	0.50
Д. Донцов: Поемка вогняних меж — Олена Таліга, 93 стор.	0.50
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба 410 сторінок	6.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода 1654 р., 100 стор.	0.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і Українська державність, 24 стор.	0.25
Правда про Росію — за Астольфом де Кюстіном опрацював О. Мирчанський	2.00
А. Княжанинський: На дні ССРСР, 232 стор.	2.75
У. Самчук: Чого не гоїть огонь. Роман. — 288 стор.	3.75
Ф. Одрач: Щebetун — повість, 294 стор.	2.50
Т. Ерем: Советський акваріум, 142 стор.	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, стор. 154.	1.25
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, 44 сторінки	0.50
М. Щербак: Багаття — лірика, 64 стор.	0.75
М. Щербак: Шлях у вічність, поема, 29 стор.	0.25
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, 87 стор.	0.25
В. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), 31 стор.	0.25
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958 і 1959 роки в гарній полотняній оправі з золотими витисками	5.00
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, 15 стор.	0.15
В. Січинський: Крим — істор. нарис, 31 стор.	0.25
П. Мірчук: З мого духа печаттю (у 25-ліття ОУН, 30 стор.	0.25
Я. Гриневич: Віруючий Франко	0.25

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ:

Le Vasseur De Beauplan: "A Description of Ukraine" в книзі з мапи України з XVII стол.	3.00
М. Чировський: The Economic Factors in the Growth of Russia, тв. оправа, 178 стор.	3.75

Замовлення просимо присилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.